

NAUJA GRAIKIJOS DRAMA

Žiniomis iš Atėnų, policija ten saugo buv. prezidento Harry S. Trumano paminklą nuo išniekinimo ar visiškai sugriovimo. To paties Trumano, kurio "doktrina" ir įsimašymas 1947 metų Graikijos pilietinį karą išgelbėjo tą kraštą nuo tikro pavertimo Sovietų Sąjungos satelitu. Kaip prie to prieita?

Daugelis amerikiečių ir britų laikraščių tarp jauno Graikijos karaliaus Konstantino, 25 m. ir buv. ministro pirmininko Georgios Papandreou (77 m.) kilusį konfliktą bandė atvaizduoti kaip konstitucinę krizę. "King or People" užvardino savo tuo reikalu vedamąjį chigagiškis Daily News, o Londoniškis Economist įspėja karalių, kad jo akcija gali daugiau padaryti žalos monarchijai negu nusileidimas buv. ministrui pirmininkui, kuris norėjo "išvalyti" kariuomenę nuo dešiniojo elemento. Idomu, kad palyginti nedaug anglosaksų komentatorių statė sauklausimą, ar karalius, rizikuodamas savo sostu, pasitarnavo ar bent norėjo pasitarnauti savo kraštui, išgelbėti jį nuo pavojaus virsti tuo, nuo ko Trumanas išgelbėjo!

Visoje aferoje netrūksta klasiškos graikų tragedijos, kada viskas, ką nedaryti, išeina blogai ir nėra jokios vilties, ar bent dramų, kur gal gale yra vilties elementų. Iš eilės pranešimų ir komentarų susidarė sekantis mozaikinis vaizdas.

Dėl to, kas atsitiko užpraietą ketvirtadienį Graikijos karaliaus rūmuose yra įvairių versijų. Pagal Der Spiegel buvo rėkiama, pagal Time karalius atleides ministrą pirmininką iš pareigų visai ramiai (smoothly), bet dėl paties ginčo esencijos viešpatauja viena nuomonė, Papandreou reikalavo, kad karalius atstatytų krašto apsaugos ministrą Garoufalias, kuris pats atsisakė at-

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

sistatyti ir tokiu atveju karalius turėjo teisę įjaukti. Karalius nesutiko ir Papandreou pareiškė, kad jis sekančią dieną pačius atsistatydinimo pareiškimą. Į tai karalius atkirto: "Jūsų žodžio užtenka, pone premjere, aš laikau jus atsistatydinusiu". Už valandos karalius naujumi nisteriu pirmininku paskyrė Athanassiadis-Novas, tos pačios centro unijos partijos narį, kaip ir premjeras. Kas buvo toliau, žinome iš dienraščių pranešimų. Papandreou šalininkai sukėlė riaušes, ir rašant šias eilutes nebuvo aiški tos tragedijos, ar tikslinės -- dramos, pabaiga. Jos laukiant, vėta atsistatinti štai kas.

Kaip žinia, su stipria amerikiečių ir britų pagalba graikai šiaip taip atsigynė nuo bolševikų užmačių užimti tą kraštą brolis žudiškame kare. Toje kovoje sutiprėjusi kariuomenė, ar greičiau jos karininkų korpusas, palaikė glaudų ryšį su karališkąja giminė, kuri prieš 135 metus buvo importuota iš Bavarijos. Tos giminės ryšiai su tauta nebuvo visą laiką gražūs. Vienlaikotarpiu Graikija net buvo pasiskelbusi respublika ir karaliams teko paragauti tremties, tačiau vėliau vis dėlto buvo sugalvota, kad monarchija duoda reikalingo pastovumo. Pagal konstituciją karaliaus pareigos yra daugiau dekoratyvinio pobūdžio, tačiau tam tikrais atvejais, kaip dabartinis, jie gali imtis iniciatyvos. Konstantino motina tėvo karaliaus Povilo žmona Friederike yra gerokai linkusi politikuoti. Kai dešiniųjų vyriausybei, vadovaujamai Karamanlio, grėsė pavojus pralaimėti rinkimus, ji darė įvairių užkulisių pastangų nutolinti tą galimybę. Su jos žina ar ne, buvo atsitikimų, kad kai

kurie kariai ar policininkai balsavo du kartus. Vieną kartą uniformoje, kitą kartą civiliuose rūbuose. Keliolika tokių atsitikimų įrodžius, rinkimų rezultatai, per kuriuos Karamanlis surinko 50% visų balsų, buvo panaikinti ir iš naujų rinkimų laimėtoju išėjo centro unijos partija, pravedusi savo 168 atstovus. (Viso seime yra 300 atstovų). Tas laimėjimas buvo pasiektas sukomunistų talka, kurių partija yra uždrausta. Tapęs ministru pirmininku tos partijos vadas Papandreou pasiūlė Friederikei 100,000 dolerių metinės pensijos, jei ji po savo vyro Povilo mirties 1964 m. savanoriškai pasirinktų tremtį. Friederikes atsakymas skambėjo: "Aš noriu pasilikti prie savo vyro kapo ir savo sūnaus sosto".

Tokiame vis dar nenusistovėjusiame ir gerokai suvargusiame krašte, kaip Graikija, armija, kurios dydis siekia apie 162,000 vyrų, yra svarbus politinis veiksnys. Graikija turi 9 milijonus gyventojų.

Už tat Papandreou ir jo draugai nutarė įsigyti kariuomenėje šalininkų. Toms pastangoms vadovavo ministro pirmininko sūnus, ministras be portfelio, Andreas Papandreou. Jo sukurta slapta kairiųjų karininkų organizacija vadinosi "Aspida" (Skydas). Apie tą organizaciją sužinojo pagrindinio kovos specialistas generolas Grivas, kuris dabar vadovauja Kipro graikų armijai. Tos armijos eilėse, sakoma, yra 5,000 Graikijos armijos karininkų ir kareivių. Grivas apie tai pranešė krašto apsaugos ministrui, tos pačios centro unijos partijos nariui, Petros Garoufalias, kuris savo ruožtu, per savo žmoną, vokiškos kilmės (Muencheno aludario Fuchso anūkę), painformavo Konstantino motiną Friederikę, o toji, sakoma, atitinkamai nuteikė karalių. Papandreou bandė išstumti savo partijos draugą Garoufalias ir reikalavo armiją išvalyti nuo dešiniųjų palinkusių karininkų. Kadangi krašto apsaugos ministras nesutiko pats pasitraukti, jo likimas atsidūrė karaliaus rankose. Savo atsistatydinimu Papandreou tikėjosi priversti prie viso kabineto, taigi ir Garoufalias, atsistatydinimo. Kartu jis laukė, kad karalius jį vėl pakviest sudaryti naują kabinetą, tačiau karalius tokiu atsitikimui buvo pasiruošęs "senos lapės", kaip Graikijoje yra pravardžiuojamas Papandreou, ir premjerus nepakvietė, vietoje jo pasirinkęs seimo pirmininką Georgios Anthanassiades Novas. Formaliai žiūrint, karalius nesulaužė nei konstitucijos raidės nei dvasios, nes pati daugumos centro unijos par-

tija yra suskilusi į dešinę ir kairę.

Visas konfliktas nėra grynai graikų vidaus reikalas, jis gali turėti ir toliau einančių politinių komplikacijų. Sakoma, kad dešinioji centro unijos partijos pusė norinti graikiškos Kipro salos prijungimo prie Graikijos, atiduodant mažą jos dalį Turkijai. To paties noris ir generolas Grivas. Tuo tarpu Kipro prezidentas arkivyskupas Makarios, Graikijos kairiųjų pritariamas ir Sovietų Sąjungos remiamas, norėtų salą valdyti kaip nepriklausomą valstybę, panaikinus joje turimas turkų mažumos savivaldos teises. Makarios, o taip pat graikų kairieji, yra už pasitraukimą iš NATO. Jis kaltina, kad JAV stojo už Turkijos interesus - už tat ir pavojus Trumano paminklui.

Pačioje Kipro saloje Makarios sušaukė salos seimo narius graikus, kurie jį išrinko vėl vieniems metams prezidentu, nes greitai baigiasi jo penkių metų terminas. Tai, tarp kitko, prieštarauja tos salos konstitucijai. Tuo tarpu Papandreou pareiškė: "Liaudies vyriausybė buvo pašalinta iš davių grupės naudai. Nuo šiandien prasideda nenuilstama kova už tikrą demokratiją". Tos kovos eigoje kraštą gali ištikti toks likimas, nuo kurio išgelbėjo tik prezidento Trumano įsikišimas.

Kas nauja Pasaulyje

● PREZ. L.B. JOHNSONAS telefonu pasveikino kongresmaną M. Feighaną (dem. iš Ohio) už jo ryžtingą nusistatymą Kongreso teislinėje pakomisėje pravedant naują imigracijos įstatymą. Tam įstatymui ilgą laiką priešinosi ir jo pravedimą bloko kong. Celler (N.Y.). Naujuoju įstatymu žymiai pertvarkoma tautybių kvotų sistema pirmenybę įvažiuoti suteikiant šeimos nariams, specialistams ir pan.

Tikimasi, kad naujasis įstatymas šiomis dienomis bus patvirtintas ir teisių komisijos.

● A. HARRIMANAS, specialus JAV ambasadorius, po pasikabinėjimų Maskvoje su Kremliaus vadovais, vyksta į Belgradą, kur tikisi įkalbėti Tito imtis tarpininkavimo palyubų reikalu Vietnamu.

● PREZ. L. B. JOHNSONAS pasirašė įstatymą, kuriuo nuo sekančių metų vietos sabrinimų metu bus kalinama vario ir nikelio lydinų pinigai. Ta proga pasakytoje kalboje prezidentas

Dr. Albertas Gerutis sukaktuvininkas

Diplomatas, žurnalistas ir bibliografas -- dr. Albertas Gerutis liepos 21 d. sulaukė 60 m. amžiaus. Šveicarijoje jau daugiau kaip 25 metus gyvenęs solenizantas nieku būdu nesijaučia sulaukęs "rimto amžiaus", nors jis ir pripažįsta, kad 60 metų amžiaus sukaktis yra tas "didysis slenkstis, kurį peržengęs nebūtum teisės vadintis jaunu". Bet, sukaktuvininkas priduria, "kažkaip vis dar nesijaučiu senu: esu maždaug trigubas jaunuolis, 3 x 20 metų..."

Mums malonu pažymėti, kad nei savo išvaizda, nei energija, darbštumu dr. Gerutis, aišku, neaiškintinas senesnio amžiaus žmogui. Savo veikla Europoje, Šveicarijoje, jis yra vertęs tikru Lietuvos ambasadorium, Lietuvos reikalų, jos ir viso Pabaltijo tragėdijos bei gyvenimo propaguotoju mums palankioje šveicarų spaudoje. Pasiuntinybės patarėjas dr. Gerutis ir šiuo metu atstovauja lietuvių ryšiams su Vak.

įspėjo, kad neverta slėpti ir saugoti dabartinių sidabrinių monetų, nes jų apyvartojė yra arti 12 bilijonų dol.

● SENATAS PATVIRTINO buv. Vyr. Teismo teisėją Arthurą J. Goldbergą JAV ambasadorium prie JTO, vietoj mirusio ambasadoriaus Stevensono.

Į plačią pasaulį svarstomą klausimą, ar Goldbergo asmuo nesukels prieš save ir arabų valstybių atstovus, jis atsakė: "su visomis tautomis, mažomis ar didelėmis, ir su visais žmonėmis elgiamasi garbingai, su respektu, objektyviai ir vienodai".

Vokietijos įstaigomis Bonnoje palaikyti ir jau 19 metų nepaprastai kruopščiai veda jo paties įsteigtą Berne Lietuvių Bibliografijos Archyvą.

Kokie dr. A. Geručio gyvenimo bei veiklos bruožai? Gimęs Rygoje, 1905 m. liepos m. 21 d. Lietuvių pradžios mokyklą lankė Rygoje, progimnaziją -- Samaroje, gimnaziją baigė Rygoje. 1919 m. savanoriu stojo į latvių kariuomenę ir dalyvavo kovose prieš bermontininkus. Dar Rygoje besimokydamas jaunasis Gerutis jau dalyvavo Rygos lietuvių visuomenės veikloje, buvo vienas jaunimo draugijos "Rūta" steigėjų, dirbo skyriaus vedėju "Rygos Balso" redakcijoje.

1924 m. jaunuolis Albertas pradeda darbą Kaune. Čia įstoja į Lietuvos universiteto teisių fakultetą. Bestudijuodamas dirbo ir Lietuvos Telegramų Agentūroje ELTOJE (į ją buvo įsijungęs dar ir Rygoje begyvendamas). Čia jis ir redaktorius ir korespondentas. Lygiagrečiai Gerutis pradėjo bendradarbiauti ir laikraščiuose: jis rašė "Lietuvoje", "Lietuvos Žiniose", "Lietuvos Aido", "Ūkininko Patarėjuje" ir kt. Trečiaus Geručio kauniškos veiklos baras, tai jo simpatijos Pabaltiečių susitarinio idėjai, tad aktyvus darbas Kaune veikusiose Lietuvių - Latvių ir Lietuvių - Estų susitarinio draugijose.

1928 m. prasidėjo Geručio -- berlyniečio laikotarpis. Tuo metu jis išvyko į Berlyną studijuoti (teturėjo 23 m. amž.), šalia studijų pradžioje ėjo "Lietuvos Aido", vėliau ELTOS korespondento pareigas, dar kiek vėliau jis Berlyne buvo ir latvių LETOS ir estų ETOS korespondentu. Berlyne Gerutis išgyveno ketverius metus, ligi 1932 m. Tuo metu jis pasitraukė iš tarnybos ir atsidėjo tik studijoms. 1933 m. įstojęs į Berno universitetą, Gerutis apgina disertaciją "Die staatsrechtliche Stellung des Staatsoberrhauptes in Litauen, Lettland und Estland". (Valst. galvos padėtis valstybinės teisės atžvilgiu Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje). Gerutis gauna teisių dr. laipsnį ir nuo 1933 m. pradeda valstybinį darbą Lietuvoje. Pažymėtina, kad disertacijos vieta -- Bernas, Geručio gyvenime suvaidins dar nemažą vaidmenį.

1933 m. dr. Gerutis Klaipėdoje, eina spaudos referento, vėliau gubernatūros spaudos patarėjo pareigas. Tuo metu dirba Klaipėdos spaudoje: Lietuvos Keleivys, Vakaruoše, Darbininkų Balse ir kt., plačiai reiškiasi profesiniame bei visuomenės gyvenime: buvo Lietuvos Žurnalistų S-gos

ŠIANDIEN IR RYTOJ

AZIJOS pietryčiuose plečiantis konfliktui, Washingtonas pagaliau pakeitė savo laikyseną kinų nacionalistų atžvilgiu ir leido Formozos kariuomenei pratintis ofensyviniam mūšui. Iki šiam laikui kinų nacionalistų kariuomenė tebuvo lavinama tik gynybos mūšiu. Kada prieš keletą metų pietinėje Kinijoje įvyko kruvinas sukilimas ir Formozos kariuomenė ketino išsilaipinti kontinente, Washingtonas tuoju nutraukė karinę paramą nacionalistams. Gi be amerikiečių ginklų ir benzino invazija praktiškai pasidarė neįmanoma.

Šiuo metu kinų nacionalistų kariuomenė po ginklų turi 650,000 karių ir 150,000 gerai apmokintų rezervistų. Konflikto atveju Formozą gali įsistatyti daugiau kaip milijoną gerai apginkluotų karių. Jos armija, po Japonijos, yra pati stipriausia laisvoje Azijoje. Ji turi pačius moderniausius amerikiečių gamybos ginklus ir 80% biudžeto yra skiriama kariniams reikalams. Karių moralė yra gera ir, priešingai skleidžiamiems gandams, vidutinis karių amžius yra 22 metai.

Kinų nacionalistų armija susideda iš 21 pėstininkų divizijos, 2 šarvuotųjų divizijų, 1 parašiutininkų pulko, 2 jūrų pėstininkų divizijų ir dviejų eskadrų raketų. Per paskutinįjį pusmetį nacionalistų armija sustiprinta naujais sunkiaisiais puolimo tankais M41 tipo ir Hawk raketomis. Quemoy ir Matsu salose budi apie 110,000 kareivių. Mao Tse-tungas armijoje po ginklų turi pustrėčio milijono karių, bet ši armija yra lėta karo veiksmams dėl transporto priemonių trūkumo. Ji ginkluota pasenusiais ginklais, kurie jau buvo naudoti Korėjos kare. Komunistinės Kinijos aviacija turi 2,500 lėktuvų, iš kurių 1500 yra sovietinės gamybos Migai 15, 17 ir 19. Komunistams trūksta benzino ir lėktuvams pataisyti dalių, kurias sovietai pristato mažais kiekiais. Priešingai kinų nacionalistų aviacija yra pati stipriausia Azijoje. Ji turi 1,300 modernių lėktuvų, iš kurių 700 yra sprausminiai naikintuvai F86, 100 ir 104. Nacionalistų lėktuvai gali perskristi visą Kiniją ir jų lėktuvai U-2 tai daro be pertraukos.

Pekino karo laivynas susideda iš 1,190 laivų. Bet iš jų tik 200 tinka kautynėms. Kiti yra pasenę sovietų kilmės. Formozos laivynas turi 180 modernių gerai ginkluotų karo laivų. Iki šiam laikui visose susirėmimuose nacionalistai išėdavo laimėtojaus.

Azijos klausimais specialistai sako, kad kinų nacionalistų išsilaipinimas Kinijoje pasisektų, jei Amerika atsimtų veto, kuriuo iki šiam laikui draudė nacionalistams pradėti bet kokią akciją prieš komunistinę Kiniją.

KRETINGEJE kompartijos mitinge iš Vilniaus atvykęs atstovas kalba į susirinkusius:

-- Geras komunistas nesiekia vien gyventi dėl partijos, bet taip pat yra pasiruošęs mirti už partiją. Geriausias pavyzdys tai mūsų draugas Sniečkus...

-- Kada gi jis mirs? -- patydomis teiraujasi savo kaimyno vienas darbininkas.

(vg)

Mao: - Greičiau! Piauk greičiau!...

(Nukelta į 2 psl.)

Pasaulio padalinimas — Jalta 1945 m. (8)

Rooseveltas skubina baigti...

Septintą Jaltos konferencijos dieną, šeštadienį, 1945 m. vasario 10 d., Valstybės sekretorius Stettinius atidaro užsienio reikalų ministerių posėdį pareiškimu, kad prezidentas Rooseveltas atsisako nuo savo pirmąsio reikalavimo prižiūrėti Lenkijos rinkimus, tačiau jis pasilaikys sau teisę tuo reikalu patiektas savo ambasadoriaus Varšuvoje informacijos viešai paskelbti, jei tai būtų reikalinga. Prezidentas labai norėtų Jaltos konferenciją galimai greičiau, nei vėliau, sekmadienio baigti, nes turįs svarbių pasimatymų su Arabijos karalium Ibn Saudu, Egipto — Faruku ir Etiopijos imperatorium Haile Selassie.

Molotovs siūlo paskutinį komunikatą apie Lenkijos vyriausybę sakinį pakeisti taip:

"JAV ir D. Britanijos vyriausybės užmezgia diplomatinis santykius su Lenkijos vyriausybe, ką jau yra padariusi Sovietų Sąjungos vyriausybė".

Edenas ir Stettinius tam prieštarauja ir tokiu būdu atrodo, kad bus sunku įvykdyti Rooseveltą pagedavimą konferenciją užbaigti.

Vidurdienį Rooseveltas apdovanoja Churchillį. Edenas ir Molotovą medaliais, nukaltais jo išrinkimo ketvirtą kartą prezidentu proga. Stalinas gauna Vokietijos subombarduotų miestų fotografijų albumą.

16 val. Rooseveltas dar kartą susitinka su Stalinu. Be judviečių ir vertėjų pasikalbėjime dalyvauja tik Molotovs ir Harrimanas.

Du didieji galutinai susitaria dėl sąlygų, kuriomis Sovietų Sąjunga du ar tris mėnesius po Vokietijos kapituliacijos įsijungia į karą su Japonija:

Išorinės Mongolijos statusas lieka toks pat; sovietai atgauna visas caro Rusijos turėtas teises ir privilegijas Kinijoje, nuo kurių buvo priversta atsisakyti iš pasaulį užpuolus Japonijai 1904 m., pietinį Sahaliną ir Kurilų salyną.

Dėl to dviejų pasitarimų buvo kiek nukeltas visų trijų didžiųjų posėdis. Jam prasidėjus Stalinas sėdi su ta pačia neišskaitoma išraiška. Churchillis yra aiškiai susijaudinęs. Jis gavo telegramą iš Londono, kur pareiškiamas susirūpinimas Lenkijos likimu. Rooseveltas atrodo visai išsemtas. Jis labai norėtų konferenciją galimai greičiau pabaigti. Churchillis tuo ne-

patenkintas: — Jis nori viską galimai greičiau sugadinti, — sako jis apie Rooseveltą.

Susitariama dėl galutinio komunikato dėl Lenkijos, kuris baigiasi taip:

"Kai tik bus sudaryta 'Laikinoji Lenkijos tautinės vienybės vyriausybė', Sovietų Sąjungos vyriausybė, kuri jau dabar palaiko diplomatinis santykius su dabartine Lenkijos laikinąja vyriausybe, ir Jungtinės Karalijos bei JAV vyriausybės užmezgia diplomatinis santykius su nauja vyriausybe ir pasikeičia ambasadoriais, kurie informuos savo vyriausybės apie būklę Lenkijoje".

Stalinus labai patenkintas. Jis pasiekė, kad komunistinė Lenkijos vyriausybė faktinai pripažinta de facto vyriausybe, be to, jis išvengė bet kokios priežiūros rinkimų metu.

Tame dokumente visai neminimos Lenkijos sienos. Tas nepatinka Churchillui. Jis nurodo, kad faktinai visi sutinka su Curzono linija, kaip Lenkijos rytinė siena, bei Oderio upe, kaip vakarinė siena. Nesutinkama tik dėl jos nutiesimo iki Neisės upės.

Tuo metu Hopkins paklauso Rooseveltui:

— Pone prezidentė, gal būtų gera, jei Jūs pritartumėte Rytų sienai, tačiau pats komunikatas pasitenkintų tik bendromis frazėmis. Ar nebūtų verta prašyti užsienio reikalų ministerių, kad nustatytų tikslesnį pareiškimą. Harry.

Tai Rooseveltas ir pasiūlo. Stalinas ir Churchillis sutinka, nors paskutinytis ir be didelio entuziazmo.

Po to Churchillis siūlo priimti Prancūziją į Vokietijos Kontrolės Komisiją. Tam dabar pritaria ir Rooseveltas. Visi žiūri į Staliną ir tas pasako: — Sutinku. Visi konferencijos dalyviai staiga pralinksmina.

Grįžtama prie reparacijų klausimo. Stalinas sako:

— Jus neturite suprasti, kiek mano kraštas nukentėjo... Mes turime ne tik teisę, bet ir šventą pareigą reikalauti reparacijų... Britų pasipriešinimas mums yra nesuprantamas... Hopkins vėl rašo raštelį:

— Pone prezidentė, rusai šioje konferencijoje padarė tiek daug didelių nuolatų, kad juos, mano nuomone, negalima palikti bėdoje. Jei britai nori, tegul sau ginčijasi... Maskvoje. Pasiūlykit visą reikalą su posėdžių protokolais pavesti reparacijų komisijai... Harry.

Stalinus reikalauja 20 milijardų dolerių reparacijų. Churchillis tam prieštarauja ir pagaliau klausia:

— Pone prezidentė, ką Jūs galvojate apie tai.

Rooseveltas: — Mano atsakymas yra paprastas. Trečiųjų teisėjas Franklin Roosevelt siūlo visą bylą pavesti reparacijų komisijai Maskvoje su nurodymu, kad britai sovietų pasiūlymo nepriima net kaip diskusijų bazę.

Daroma pertrauka arbatai.

Po pertraukos Stalinus iškelia Dardanelų klausimą:

— Montreux sutartis yra pasenusi. Ją sudarant Japonija vaidino didesnę vaidmenį negu Sovietų Sąjunga. Sutartis yra susijusi su nebeegzistuojančia Tautų Sąjunga. Ji buvo sudaryta tuo metu, kai britų-sovietų santykiai nebuvo geri. Pagal Montreux konvenciją, Turkija gali uždaryti sąsiaurį ne tik karo metu, bet jos nuomone, ir karo pavojui esant. Aš nereikalauju, kad sutartis būtų pakeista tuoj pat, tačiau užsienio reikalų ministrai turėtų aptarti šią problemą. Padėtis yra nepakenčiama, jei Turkija kiekvieną dieną suveržti diržą Rusijai.

Rooseveltas: — Aš jus pilnai suprantu. Man nepatinka, jei valstybės skiria tvirtovės. Pažiūrėkit tik į mūsų sieną su Kanada. 7.000 km. ir nėra nei fortų nei kareivių. Be to, sovietų uostą Vakaruose yra pilnai suprantamas.

Churchillis: — Ir aš su tuo sutinku, tačiau su sąlyga, kad būtų garantuota Turkijos nepriklausomybė ir neliečiamumas.

Gale dar grįžtama prie Lenkijos sienų. Ekspertai paruošia sekantį tekstą:

Trys didžiosios valstybės yra pažiūros, kad Lenkijos rytų siena turi sekti Corzono linija... Pripažįstama, kad Lenkija turi gauti naujų teritorijų šiaurėje ir Vakaruose... Galutinas sprendimas paliekamas taikos konferencijai.

Hopkinsas įspėja prezidentą, kad tai gali sudaryti jam nemalonumų senate. Alger Hiss randa išeitį. Girdi, reikia kalbėti ne apie "Tris Valstybes", bet tik apie trijų vyriausybų šefus.

Molotovs siūlo tekstą pakeisti tą prasme, kad Lenkijai atstatomos jos senos sienos Rytprūsijoje ir prie Oderio.

Rooseveltas: — Senos

Dr. A. Gerutis...

(Atkelta iš 1 psl.)

Klaipėdos sk. pirminku, vadovavo Liet. Darbininkų Sporto Sąj. buvo vienas Prekybos Instituto Klaipėdoje steigėjų ir t.t. 1934 m. su lietuvių žurnalais lankėsi Sovietų Sąjungoje ir Čekoslovakijoje. 1934 m. vyriausybės siunčiamas, dr. Gerutis išvyko studijuoti tautinių mažumų klausimų Lenkijoje. 1935 m. pasitraukęs iš gubernatūros Klaipėdoje, dr. Gerutis išvyko į Vak. Europą ir netrukus jis vėl Kaune.

1936 m. prasideda dr. Geručio -- diplomato veikla. Jis naujam darbui gerai pasiruošęs, nes pulkiai apvaldęs visą eilę kalbų, daug lankęsis užsienyje. Įstojęs dirbti į Lietuvos Užsienio Reikalų Ministeriją, suaktyvininkas dirbo tarptautinių organizacijų skyriuje. Tuo pačiu metu dalyvavo ir Lietuvos Žurnalistų S-gos veikloje, buvo garbės teismo pirminku, rašė ir spaudai, 1936 m. Vaire paskelbtas jo svarbus str. "Tautų apsisprendimas". 1937 m. prasideda ir vėl kelionių ir misijos Vak. Europoje metu. Dr. Gerutis buvo paskirtas Lietuvos Nuolatinės Delegacijos prie Tautų Sąjungos (anuomet -- Ženevoje) sekretoriumi ir ilgesnį laiką ejo charge d'affaires pareigas. Kaip sekretoriui, jam teko dalyvauti įvairiose tarptautinėse konferencijose. Jau tuo metu prasidėjo reikštis -- vėliau itin reikšmingas -- dr. Geručio kaip Lietuvos vardo propagatoriaus šveicaruose vaidmuo. Prasidėjus karui sugrįžus T. Sąjungos organizacijai ir 1940 metais dr. Gerutis buvo perkeltas į pasiumtinę Berne, gražiosios Šveicarijos sostinę, kurioje prieš septynerius metus disertacija buvo apvairikuotas jauno teisininko -- vėliau diplomato studijos.

1940 m. Berne prasidėjusi dr. Geručio veikla tebetrunka ir iki šių dienų. Tačiau ir anuomet, dar karui tebevykstant, ir pokario laikmečiu, toji veikla nesiribojė diplomatinėmis pareigomis. Karo metu dr. Gerutis vadovavo Lietuvos Spaudos Biurui ir išėvių spaudą aprūpindavo žiniomis apie Lietuvą. Tuo pačiu metu ir po karo dr. Gerutis, kaip įvalgis bei lengvos plunksnos savininkas, Lietuvos bei Pabaltijo klausimais rašė visai eilei šveicarų laikraščių, kaip pasaulyje vertinamam "Neue Zuercher Zeitung" Berne išseinančiam dienraščiu "Bund", Bazelyje -- "Basler Nachrichten" ir kt. Gyvendamas Berne, pokario metais dr. Gerutis toliau dalyvauja diplomatinėje veikloje -- mirus pasiuntiniui dr. J. Šauliui, 1948 m. Gerutis buvo paskirtas eiti pasiuntinio pareigas. Nuo 1954 m., taigi prieš 11 metų, dr. Gerutis perėjo į aktyvią Lietuvos diplomatinę tarnybą -- buvo paskirtas, kaip pasiuntinybės patarėjas, ryšium su Vak. Vokietijos valdžios įstaigomis Bonnoje palaikyti, šalia diplomatinio, spaudos darbo tarnybos (nuo 1947 m. šveicarų prekybos firmoje Berne) dr. Gerutis dar randa laiko visuomenės veiklai -- jis Liet. Bendruomenės Šveicarijoje valdybos narys, Tarybos pirmininkas, Šveicarijos liet. biuletenio redaktorius. 1946 m. Berne įvykus Laisvinimo veiksmų konferencijai, dr. Geručio iniciatyva buvo įsteigtas Lietuvos Bibliografinis Archyvas. Jam vadovaudamas, per 19 metų jis jau surinko tūkstančius įvairių pavadinimų leidinių apie Lietuvą ar Rytų Europą. Atskirais leidiniais išleista dr. Geručio disertacija, be to "Kleinstaatliches Schicksal zwischen Russland u. Deutschland", 1943 (Mažųjų valstybių likimas tarp Rusijos ir Vokietijos) ir "Die Baltischen Probleme" 1944 (Pabaltijo klausimai).

Šalia šveicarinės veiklos, minėtina ir dr. Geručio dar viena "tarptautinė veikla" -- tai jo dar-

sienos?.. Kokio senumo?

Molotovas: — Labai senos.

Rooseveltas: — Jei taip, tai britai gali sau pareikauti visų JAV!

Stalinus: — Tam sukliūdydys vandenynas!

Churchillis: — Būkime sukalbami. Neprecizuokime Vakarų sienos.

Posėdis nutraukiamas.

(B. d.)

Diena iš dienos

*** B. K. NAUJOKO UŽRAŠAI ***

IŠPŪSTAS RAUDONAS DEBESYS Pabaltijy nuliū tik vidutiniškai ir trafaretinių poros dienų (liepos 17-18) propagandos lietuvių. Vadinamoji jubiliejinė dainų šventė Vilniuje (ir Rygoje, greičiausia panašiai ir Tallinne) išėjo menkesnė ir blankesnė, negu panašiai dvidešimtmečio iškilmė. Kalbėta apie 50,000 jungtinį chorą, nusileista iki 30,000 o dabar jau "daugiau kaip dvidešimtis tūkstančių". M. Stenslerienė iš Amerikos, kuriai ten davė vienai dainai padirguoti, neprideda nei to "daugiau kaip". Pereitos tokios šventės aprašymuose didžiutasi 27,000 skaičium. (Rygos pereinios šventės "magiškas skaičius" buvo 15,000, dabar tik 9,000...).

Mūsų tarpe gal kiek perdidelėmis akimis žiūrėta į tuos parengimus ir pranašautą, kad sovietinis režimas, ko gera, įtikinsiąs vakarų pasaulį, jog lietuvių tauta "patenkinta ir džiūga". Be abejo, režimininkai to norėjo ir apie tai svajojo. Kvietė daugybę žurnalistų iš Vakarų. Užmetinėjo meškeres ir į "atplaišas" -- į "suklaidintus" 1944 metų pabėgėlius. Niekas nesusigundė. Užsienio svečių sąrašuose nė vieno vakariečio korespondento, išskyrus tik "po mišparų" per Pabaltijį pravažiavusį N.Y. Times korespondentą iš Maskvos. Iš "liaudies respublikų" -- tik trečiaeiliai oficialūs atstovai. Tikras antausis iš "liaudinės Lenkijos": jai Vilniuje atstovavo... Baltstogės apygardos partijos sekretorius! Žymesnių svečių susilaikta tik iš "broliškių respublikų", kurių centre -- Maskvos valdžios emisarai, visiškai panašiai, kaip 1940 metų birželio 15-17. Tik dabar anų nebėra gyvų, todėl Vilniuje nebe Dekanozovas, o Suslovas, Rygoje -- Kosyginas vietoj Višinskio, Tallinne -- Mikojanas vietoj Ždanovo... Prie kiekvieno -- po keturis generolus bei admiralus ir dar po kita tiek pulkininkų-majorų...

"Visaliaudinių" iškilmių reikšmė tarptautinės propagandos prasme šitaip subliūskus, dėmesio didžiūna turėjo būti atkreipta į politinius susirinkimus, kur valdiniai didžiūnai sakė prakalbas, -- per 25 metus jau gerokai nusidėvėjusių plokštelių pakartojimus. Bet Kosyginas, Suslovas ir ypač Sniečkaus (ir vieno kariškio Rygoje) kalbos buvo po vieną itin įdomią vietą. Jie visi kažkodėl rado reikalo pareikšti pasipiktinimą Amerikos Kongreso Atstovų Rūmų neseniai priimtąją rezoliuciją dėl Pabaltijo ir Prezidento "įsakymu" švesti Pavergtųjų Tautų Savaitę (kaikurie ją vadino tiesiog "Pabaltijo savaitę")! Jie tuo būdu nepalyginti plačiau, negu Amerikos Balsas gali, išgarsino Amerikos valdžios ir visuomenės reikšiamąjį nusistatymą dėl Pabaltijo padėties: priminė Pabaltijo žmonėms, kad jie bent Amerikoje toli gražu nėra pamiršti. Gudrus armėnas Mikojanas estams to nesakė, bet partijos leidžiami laikraščiai atspausdino jiems rusiškai ir estiška Kosyginas ir Suslovas kalbas. Lietuvoje iš Sniečkaus kalbos žmonės gali net per daug optimistiškai išvadų daryti, nes, anot jo, Amerikos radijo ir televizijos kompanijos labai mielai talkininkauja sovietinės valdžios iš Pabaltijo pašalinimo reikalavimams. Tegu jo žodis "stačiai į Dievo ausį"!

Nors Lietuvos režimininkai buvo pradėję džiūgauti, esą, jau ir "dypukai nebeklauso veiksmų", idėją susikviesti į iškilmes tų "neklaužadų" turėjo numesti į krepšį. Pasitenkino susilaikę iš Amerikos apie 70 ištikimųjų piligrimų su Rojumi ir Jieva Mizaromis prieškaly, -- piligrimų, kuriems vilniečiai kultūrininkai (pagal pernykščius užpernykščius patyrimus) jau seniai užlipdė prasmingą etiketę: "Naftalinas"...

Jei anksčiau buvo galima taip tik spėlioti, tai dabar visiškai aišku, kad suaktyvinės iškilmės nesusilauks Vakaruose bolševikų pagedauto, o mūsų vieno kičo kiek bijoto poveikio. Mūsų akcijos taidkyns pasilieka tas pats -- okupacijos fakto, o ne jos suaktyvininių iškilmių poveikis.

bas Vak. Vokietijoje veikiančioje Baltų Draugijoje. Jis ilgametis jos narys, buvęs valdybų pareigūnas ir neseniai išrinktas Centro Valdybos vicepirmininku. Kaip Baltų D-jos pareigūnui dr. Geručiai tenka ne kartą važinėti į posėdžius Vokietijoje, dalyvauti Baltų Dienose, skaityti paskaitas. Šių metų birželio 8-13 d.d. dr. Gerutis dalyvavo Vak. Berlyno konferencijoje, skaitė paskaitą apie Europos apjungimo politines perspektyvas, ypatingai atsižvelgiant į Pabaltijį. Dr. Gerutis itin daug prisidėjo pernai Zueriche surengus Baltų Dienas.

Taigi, dr. Gerutis -- stambi, šakotos veiklos lietuvių veikėjo, laisvosios Lietuvos ambasadoriaus išėvijoje asmenybė. Jo atliekamą darbą šveicarijoje ir, lygiagrečiai, Vak. Vokietijoje šiuo metu nėra lengva reikiamai įvertinti -- tiek jis svarbus. Kaip ne tik dr. Geručio, bet ir iš viso lietuvių laimėjimą tenka vertinti birželio 15 d. "Neue Zuercher Zeitung" žymioje vietoje paskelbtą jo straipsnį apie Pabaltijo kraštų likimą. Suaktyvininkui linkime -- ilgų ir kūrybingų metų!

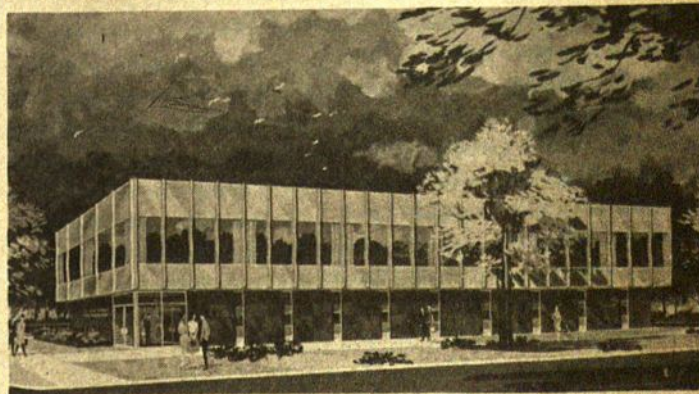
Vyt. Alseika

PELNYKITE DIVIDENTUS KETVIRČIAIS VISOMS TAUPYMO SĄSKAITOMS

NEATIDELIOJANT ATIDARYKITE SĄSKAITĄ DABAR

4½% DIVIDENTAI ISSIUNCIAMI PASTU KETVIRČIAIS... INVESTMENT SĄSKAITOMS.

"SERVING YOU SINCE 1922"

Indėliai apdrausti iki \$10,000 federalinės valdžios įstaigos

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 So. 49th Court, Cicero, Illinois 60650

Juozas F. Gribauskas, sekretorius

Chicago Phone: Area Code 312; 242-4395;

Suburban Phone: 656-6330.

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS! PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

• Pinigų taupymui nereikia važinėti. Jūs galite atsiųsti paštą, nes mes apmokam visas pašto persiuntimo išlaidas.

• Dabartinis dividendas 4½% išmokamas du kart per metus.

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;

Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

DIRVA

The Lithuanian Newspaper

Established 1915

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103
Telephone: 431-6344.

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published tri-weekly except Holidays and semi-weekly in July and August by American Lithuanian Press Radio Ass'n.
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Dirva išeina: tris kartus į savaitę, išskyrus šventes ir du kartus liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

LAPKRIČIO 13 DIENOS
MANIFESTACIJA

Šių 1965 metų lapkričio 13-tosios manifestacija turi būti kulminacinis taškas visų šiais metais vykdytų demonstracijų ir protestų prieš Lietuvos pavergimą. (Iš visuomenininkų atsisakymo).

Pavasarij Washingtono susirinkę mūsų visuomenės vadai svarstė šių metų uždavinius Lietuvos laisvės kovoje ir iš ten kreipėsi į visą gyvą bei laisvą lietuvių sąjūdį šimtmetin uoliai kelti Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės reikalavimus, itin kietai atremti Lietuvos pagrobėjų šmetininius propagandinius triukšmelius.

Kilo mūsų tarpe šiek tiek nusivylimo, kad vadovai gal pasirodė kiek perkulkti, kai apsiriboję tik patarimų bei paskatinių paskelbimu. Atrodė, lyg būtų pasakyta: uždavinį žinot, o dėl priemonių ir būdų -- darykit, kas ką galit ir kaip išmanot.

Pagal tą paskatinimą "iš viršaus" ir iniciatyvą "iš apačios", birželio ir liepos vidury įvairiose šalyse ir didesniųjų šalių įvairiose vietovėse buvo surengta įvairaus masto ir sėkmingumo demonstracijos, paskaitų ir šiaip pareiškimų. Jei tomis išbarstytomis vietinio masto demonstracijomis šių metų užsimojimais ir pasibaigtų, negalėtumėm nusiirkti kirvarpiško sąžinės graužimo, kad ryžtas "uoliai reikalauti" ir "kietai atremti" veiksmuose neprisivijo to lygio, kurį skelbėm žodžiais.

Tačiau dar viena iniciatyva -- nesvarbu, ar ją laikysime kilusią "iš apačios" ar "iš šalies" -- pasiūlė didesnę užsimojimą, žygi į Jungtines Tautas. Užsimojimas, iš pirmo

žvilgsnio, -- apstulbinantis savo mastu. Išvada iš antro žvilgsnio -- tai vienintelis sumanymas, suplanuotas ir įtemptai rengiamas užsimojimas, kurs atitinka mūsų žodžiais reikišiamąjį ryšį. Kito tokios reikšmės sumanymo neturime.

Jei toks sumanymas nebūtų kilęs, Lietuvos laisvės kovų istorijoje šių metų lapas liktų iki pusės tepirafyutas, ir jame likusi tuščia vieta pasiliktų savo tuštumu priekaištingas liudijimas. O kadangi jau esam antroje šių metų pusėje, tai jau paskutinė valanda pasireikšti mūsų visuomenės viešajai nuomonei apie tą užsimojimą.

Taip atsitiko, kad Am. Liet. Tautinės Sąjungos seimas turėjo progą pirmasis pasisakyti dėl to sumanymo, ir jis tarė savo teigiamą žodį. Dabar turim pranešimų, kad jau daugiau kaip 20 žymių organizacijų per savo atstovus pareiškė sumanymui ne tik visišką pritarimą, bet ir pasisūlė su pagalba. Tad laikas nebedelsiant visiems ne tik pastebėti, bet ir viešai garsiai prabilti, jog šis užsimojimas -- lapkričio 13-tosios manifestacija arba žygis į Jungtines Tautas -- nėra tik dar vienas vėlyvas, pridėtinis, vietinis New Yorko lietuvių būrio šmetinis pasireiškimas, o yra visos laisvės esančios lietuvių visuomenės bendras ir pagrindinis šių metų pasižadėjimų bei pasiryžimų vykdymas.

Tokį pasisakymą, be abejo, lydės visų mūsų visuomenės organizuotų narvelių sukrutimas tokiam žygyje dalyvauti, -- vienai iš arti, kitaip iš toli, bet dalyvauti.

(vr)

lėjęs dar kartą viešai visam pasauliui pakartoti Lietuvos rezervus dėl Vilniaus, nors ir įsipareigojant santykius su Lenkija užmegti, kaip lenkų ultimatumu buvo pareikalauta. Kodėl Kaunas šia tikrai mums drauginga sugestija neaiškė reikalinga pasinaudoti -- lieka man nesuprantama iki šiai dienai."

Į klausimą "Ar Jūs dar vis esate tos nuomonės, kad žlungant Lenkijai, 1939 m., mūsų kariuomenei reikėjo žygiuoti ir užimti Vilnių", pulk. D. Skirpa atsako:

"Buvau anuomet tokios nuomonės ir esu dabar dar giliau įsitikinęs, jog mano siūlytas žygis į Vilnių 1939 m. rugsėjo mėn. pirmoje pusėje buvo vienintelė reali Lietuvos nepriklausomybės išsaugojimo priemonė. Žygis būtų užtikrinęs Lietuvai tvirtą Reicho palaikymą prieš Sov. Rusijos kėslus į Lietuvą, būtų apsaugojęs lietuvių tautą nuo masinių deportavimų į Rusiją, ir patikrinęs Lietuvos valstybinę egzistenciją, bent iki II-jo Pasaul. karo pabaigos, kuomet skaitlingos Europos tautos, jų tarpe ir lietuvių tauta, buvo Vakarų Alijantų užleistos Sov. Rusijos dominacijai, vieton karo metu skambiai žadėjo joms visoms išlais-

vinimo."

Atsakydamas į klausimą, "ar tikslingai pasielgė mūsų vyriausybė nesipriešindama rusų-bolševikų okupacijai", pulk. K. Skirpa taria, kad "kol vokiečių militarinės jėgos iš Lenkijos, po jos okupavim 1939 m., dar nebuvo atitrauktos, Lietuva, mano nuomone, nebūtų per daug rizikavusi, jei būtų atmetusi sov. Rusijos reikalavimą įsileisti rusų raudonosios armijos įgulas į Lietuvą, kurios reikė pirmą jos okupavimo etapą".

Atrodo, kad čia pulk. K. Skirpa nesigilina į to meto istorinių ir politinių įvykių raidą, o pasitenkina tik apkaltinimu -- "mūsų neryžtingumu ginti Lietuvos teisę į valstybinę nepriklausomybę".

SOVIETINĖS PROPAGANDOS YLA KULTŪRINIO BENDRADARBIAVIMO MAISĖ

Tokiu užvardinimu latvių laikraštis Laiks (liepos 21 d.) pradeda pranešimą, kaip Amerikos Latvių Sąjungos vadovybė įteikusi protestą Valstybės Departament o kultūrinį mainų direktoriui F. G. Sisco dėl sovietinio žurnalo "Soviet Life" liepos mėn. laidoje tilpusių aprašymų apie "Baltijos respublikas". Tas sovietų žurnalas, leidžiamas anglų kalba ir platinamas Amerikos kultūrinį mainų politikos pasekoje, leidžiant panašios rūšies žurnalui apie Ameriką platinti Sov. Sąjungoje.

Latvių įteiktame proteste pareiškama, kad JAV nepripažįsta Baltijos valstybių aneksijos, įvykdytos prieš 25 metus karinėmis pajėgomis, todėl straipsniai apie "Baltijos respublikas", vaizduoją lyg ir "teisėtą" tų valstybių įsijungimą į Sov. S-gą, yra neliestinos propagandos reiškiniai, neprivalę tilpti į kultūrinį mainų politikos rėmus. Tokie propagandiniai bandymai būvę atlikti ir anksčiau, dėl kurių taip pat buvo protestuota. Direktoriui Siseve primenama, kad į ankstyvesnių protestus buvo gautas Valst. Departamento atsakymas, kuriame sakoma:

"Valstybės Departamentas yra įsitikinęs, kad pastangos prieštintis sovietų bandymams JAV ir Sov. S-gos kultūrinį mainų susitarimą išnaudoti užginčijimui JAV nusistatymo nepripažinti Baltijos valstybių įėjimą į jungimą į Sov. S-gą, turėjo ir turės įtakos, kad tokie bandymai būtų išlaikyti atitinkamame lygyje".

Latvių S-gos vadovybė taip pat priminė, kad šį Valst. D-to požiūrį remia ir Kongresas su Senatu, primant atitinkamas rezolucijas ir tuo reikalu pasisakant bent 100 atstovams. Taip pat ir jungtinio baltų komiteto priėmimas pas Valst. sekret. D. Rusk birželio 23 d. patvirtina JAV nusistatymą Baltijos valstybių atžvilgiu.

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ŽLUGIMAS
ISTORINIŲ ŽVILGSNIŲ

Dr. J. Jakštas

Lietuvos laisvės žuvimo šimtmečio ketvirtis plačiai mūsų paminėtas spaudoje rašiniais, rezoliucijomis, deklaracijomis, o taip pat mitingais ir manifestacijomis. Kaip visais laikais visuose panašiuose minėjimuose praeitis neatskiriama nuo dabarties, taip ir mūsų anos tautos tragedijos prisiminime gražiai atsispaudo dabar mūsų gyvenamos aplinkybės. Jas kelia aiškėn du mūsų minėjimuose prasikišantieji dalykai: vyraujanti šaltojo karo dvasia ir mūsų emigrantinis nusiteikimas paliktos tėvynės atžvilgiu. Pirmas dalykas, pvz., aiškiai dokumentuojamas viename sentimentaliniame atsisaukime, kuriame kartojama net iš viduramžių laikų kilusi ir dažnai cituojama epitafija. Omūsų emigrantų požirį į Lietuvos tragediją nusakė prašmatnūs, retų retorinių gabumų žurnalistas B. Raila pradiname skyriuje straipsnio "Kelionė į naktį" (Dirva 73 nr. 1965, 6, 25 d.). Trumpai nusakęs tą mūsų nuotaiką, jis čia pat priduria, jog tai esąs jausminis įvykių vertinimas ir jis turįs pasibaigti. Toliau žurnalistas veda skaitytoją lyg istorinė visos tragedijos apžvalgą ir ją dėsto eilėje straipsnių toje pačioje Dirvoje.

Patraukliai ir įdomiai autoriaus nupiešti vaizdeliai, vedusieji prie Lietuvos okupacijos ir ją lydėjusieji, aiškiai patvirtina jau seniai pripažintą tiesą, kad bet kokie visuomeniniai klausimai tik istoriškai tegali būti gildinami. Istorija yra vienintelis kelias, kuriuo einama prie visuomeninių klausimų svarstymo ir kito nėra. O istorinio svarstymo pagrindu glūdi evoliucijos (vystymosi) mintis, kuri dabar pripažįstama pagrindine istorijos mokslo taisykle. Pagal tą taisyklę bet kokie istoriniai reiškiniai kyla ir vystosi genetiškai ir subrandę visą pilnumą pasireiškia. Čia ir kyla istorijos mokslui uždavinys susekti įvykių brandos kelius, apčiuopti jų gilesnes ir laiko atžvilgiu tolimesnes priežastis ir parodyti, kad jie neatstiktinai išsidid.

Taikant trumpai paminėtą taisyklę Lietuvos okupacijos faktai, reikia pripažinti, kad tai nebuvo koks atsitiktinis šuolis. Tas aktas, kur "Sovietų Sąjunga sulaužė pasirašytas nepuolimo sutartis ir pasiuntė raudonąją armiją okupuoti Pabaltijo kraštų", kaip mūsų beveik stereotipiškai kartojama, be abejo turėjo savo istoriją ir iš anksto buvo rengtas. Tik, deja, šiais laikais istorijos mokslui jis negalimas pilnai atskleisti. Mat, jo užkulisius slepia okupantas, kurio archyvine medžiaga jis, aišku, turi. Jis slepia jį vardan sukurtojo mito, kad Pabaltijo kraštai patys išsivadavo iš savų "buržuazinių" vyriausybų ir raudonoji armija tik atėjusi liudžiai į pagalbą. Prievarčiai seimų rinkimai, jiems padiktuoti nutarimai ir pagaliau tų pačių seimų delegacijų prašymai Kremliuje "prilimi į Sovietų Sąjungą" dera okupantui pramanytam mitui patvirtinti.

Ateities istorikas, atmesdamas šį ir dar kitokius okupanto prasimanymus, ieškos tikrų okupacijos priežasčių ne tik jos kaltininko politikoje, bet dar ir tarptautiniuose įvykiuose, siekusiuose ankstyvesnius, net tyrtytų valstybių nepriklausomybės pradžios laikus.

Svarbus istorikui faktas Lietuvos okupacijos genezei ryškinti yra jos nepriklausomybės gimimas ir gyvavimas tarp dviejų pasaulinių karų. Ryšium su pirmuoju ji susikūrė ir ryšium su antroju žlugo. Jau jos tarpukarinis gyvavimo laikmetis yra aiškiai įrodymu, kad jos likimas tapo riai sijos su tarptautinių santykių raida ir jos buvo paliestas. Pirmieji svarbos Lietuvai tarptautiniai įvykiai Pirmo Pas. karo metu buvo žlugimas abiejų jį supusių imperijų: Rusijos ir Vokietijos. Rusijos imperijos galas su vasario revoliucija pažadino jos gausias tautas, ir jos, su aidinčiu šūkiu "Rusija-tautų kalėjimas", ėmė kurti savaimingą gyvenimą. Dideli tautiniai sąjūdžiai vyko visoje Rusijoje 1917 m. vasarą ir kai kurios tautos (kaip suomiai, ukrainiečiai, gudai ir kitos) ėmė net valstybiškai organizuotis.

Lietuva, būdama vokiečių okupuota, žinoma, nedalyvavo tame tautiniame buvusių imperijos tautų judėjime. Bet neteisioginiai jis ir jai atsiliepė, kai paveikė vokiečius okupantus leisti lietuviams organizuoti savo tautinę tarybą. Tai buvo jų atsakymas į rusiškų tautų sambrūzdį, per kurį jie tikėjosi gilinti Rusijos revoliuciją.

Tautinį sąjūdį Rusijoje lydėjo bendras valstybinis chaosas, davęs progos negausiems, bet gerai organizuotiems ir dar didelėmis vokiečių subsidijomis paremtiems, kai dabar, rodos, dokumentuotai patvirtinta, bolševikams pasigrobti valdžią (Vad. didžioji spalio revoliucija). Bolševikai, žinoma, negalėjo nepaisyti įsisilbavusių tautinių bangavimų. Jie turėjo atsižvelgti ir į seną rusų socialistų skelbtą dėsni, kad socialistinėje santvarkoje tautybėms bus leista apsispręsti ir net iš Rusijos valstybės išsijungti. Lyg demonstruodama ištikimybę šiam dėsniui, bolševikų komisarij taryba, vos užgrobusi valdžią, paskelbė negaliojančius 1772-1795 m. Lietuvos-Lenkijos padalinimus, nes jie esą atlikti prieš tautų valią. Bet praktiškai jų politikoje pasirodė ir kita medalio pusė: greta tautinio separatizmo imta kelti ir tautų susijungimo dėsni. Pagal šį dėsni pradėta skelbti, kad tautos, išvadotos iš buržuazinės priespaudos, proletarinės revoliucijos dėka galinčios jungtis į federalinę bendruomenę. Kovos su kontrrevoliucinėmis jėgomis, atseit su baltaisiais, ir davė progos bolševikams tramdyti sepaatistinius tautinius sąjūdžius. Tuo būdu jie užgnaužė tik ką pasiskelbusios Ukrainos nepriklausomybę, vėliau Užkaukazio tautų, Volgos totorių, Turkestano tadžikų, ir uzbekų ir dar kitų. Visur bandyta tautinių valstybių vietoje įkurtos sovietinės respublikos bolševikinėje imperijoje.

Tą pačią imperialistinę politiką atgrūžė bolševikai į Lietuvą, kaip ir į kitas Pabaltijo valstybes vokiečių Reichui žlugus. Nors po kapituliacijos vokiečiai tuojau ir nesitraukė iš Pabaltijo,

kaip ir iš kitų Rusijos užimtų kraštų, ir turėjo kurti laiką pasilikti sąjungininkų įsakyti, tačiau dėl kilusios revoliucijos iš dalies pakriko. Tuo pasinaudojo bolševikai ir tuojau šoko pasijungti Pabaltijai. Pirmieji estai gavo pajusti bolševikinį imperializmą, kai vokiečių neokupuotoje dalyje, Narvos mieste, įsikūrė bolševikinė vyriausybė, žinoma, su Maskvos parama (lapkr. m. 1918). Neilgai ji tegalėjo laikytis, nes Talline įsisteigusi tautinė vyriausybė ją nušlavė. Tvirtiau galėjo įsikurti bolševikai Latvijoje. Jie pasigriebė Rygą ir ją laikė nuo sausio iki birželio m. 1919 m. Aplamai, rusų mažumų tarpe latviai bene daugiausiai pasitaravo komunistams valdžią pasigrobiant. Net ar pora jų pulkų tuojau po spalio revoliucijos in corpore perėjo į jų pusę ir tapo raudonosios armijos užuomazga. Tad ir latviams tautininkams su Umaniu prieškyje nelengvai teko su jais kovoti pačioje Latvijoje. Jiems į pagalbą atėjo vokiečiai, žinoma, savo tautiniais tikslais vedini, ir išvadavo iš bolševikų Rygą. Jie padėjo latviams ir kraštą išvalyti nuo bolševikų.

Kaip Estijoje ir Latvijoje, taip ir Lietuvoje, bolševikai tuojau suėjo po vokiečių kapituliacijos. Štai, jau pirmomis gruodžio mėn. dienomis atsirado Vilniaus V. Mickievičius - Kapsukas. Tai ne bet koks eilinis komunistas, o Stalino tautybių komisaraiat lietuvių seklijos vadovas. Jis, žinoma, atvyko į Lietuvą su stalinine misija kurti tarybinę Lietuvą, kurią pradžioje planuota sujungti su Gudija į vieną respubliką. Gruodžio vidury jau ėmė veikti Vilniuje bolševikinė vyriausybė, gavusi paramos į miestą įsibrovusių raudonarmiečių. Pradėtas žinomas bandymas okupuoti kraštą. Tai buvo daroma pagal Maskvos direktyvas įjungti Lietuvą į Sovietišką Rusiją. Tad tuščias, be reikšmės, grynai deklaratyvinio pobūdžio buvo 1918 m. gruodžio 22 d. paties Lenino pasirašytas dekretas, kuriuo pripažinta Lietuvos tarybinė respublika. Panašūs dekretai duoti ir kitoms Pabaltijo respublikoms.

Tuo būdu 1918-19 m. savaratoje Pabaltijo valstybių likimas Maskvoje buvo nuspręstas: jos turėjo būti komunistinės Rusijos dalys. Jeigu taip neįvyko ir 3 Baltijos tautos vienintelės (čia nepaisoma Lenkijos ir Suomijos, kurios istoriškai ir geografiškai tik paviršutiniškai jungėsi su Rusija) išsiskyrė iš jos ir tapo savaimingomis, tai atsitiko susiklosčiusios tarptautinės padėties dėka.

(Pabaiga kitame numeryje)

BALFO METINĖS
PAJAMOS

Pagrindinės Balfio lėšos yra aukos, o ne kokios pastovios pajamos. JAV lietuvių per metus suaukojo Balfio bendrai šalpai 56,891 dolerį, mokyklų šalpai 28,000 dolerių ir įmokėjo 1,645 dolerius nario mokesčio. Buvo dar kitų smulkesnių pajamų (% Balfio namo nuoma, parduotos rūbų atrankos ir pan.). Viso per biudžetinius metus gauta \$90,763.

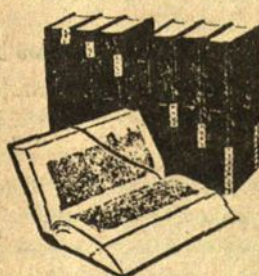
Spaudoje
pasidairius

REIKEJO AR NEREIKEJO

Iškilius įdomiam nuomonų pasikeitimui klausimu -- reikėjo ar nereikėjo priimti Lenkijos ultimatumą -- reikėjo ar nereikėjo Lietuvos kariuomenei užimti Vilnių Lenkijai subirėjus, savo mintis tuo klausimu kartoją ir pulk. Kazys Skirpa ką tik pasirodžiusioje Kario (birželio Nr. 6) laidoje.

Specialiai Kariui duotame pasikalbėjime pulk. K. Skirpa, atsakydamas į klausimą, "Ar reikėjo priimti lenkų ultimatumą", sako:

"Besąlyginį lenkų ultimatumo priėmimą, kaip kad padarė ano meto Lietuvos vyriausybė, laiku neabejojina užsienio politikos klaida, kurios būvo galima išvengti, jei būtume apeliavę į Tautų Sąjungą. Anuometinis šios pastarosios Generalinis sekretorius p. Avenol buvo padaręs mums sugestiją, kad pareikalautume sušaukti Asamblėją extra posėdžiui akivaizdoje lenkų grėsmės laikai. Jai susirinkus, Lietuvos vyriausybės atstovas būtų ga-

DIRVOS PRENUMERATORIAMS
PUIKI PROGA ĮSIGYTI AR
PADOVANOTI LIETUVIŠKĄ KNYGĄ

TIK TRUMPAM LAIKOTARPIUI Vilties leidykla suteikia progą Dirvos prenumeratoriams papigintai įsigyti šiuos rašytojų leidinius:

Vinco Ramono — DAILININKAS RAUBA — novelės — pardavimo kaina \$3.00
Alės Rutos — KELIAS Į KAIRĮ — premijuotas romanas \$2.00
R. Spalio — ALMA MATER — romanas \$5.00
B. Armonienės — PALIK ASARAS MASKVOJE — atsiminimai iš Sibiro \$3.00

VISAS 4 KNYGAS PERKANT AR UŽSAKANT IŠ KARTO, MOKATE TIK 10 DOLERIŲ!

Įsidėmėkite, ta nuolaida naudojasi tik Dirvos prenumeratoriai, perką ar užsisaką nurodytas knygas per Dirvą. Be to, toji nepaprastai didelė nuolaida veiks tik labai ribotą laiką.

Patartina paskubėti ir išvardintąsias knygas skubiai įsigyti ar užsisakyti paštu, siunčiant čekį ar pašto perlaidą DIRVAI, 6907 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103.

AKIMIRKOS

Laumės lėmė liūdnai

Laumės - tai pusdievės. Mūsų pasakose ir sakmėse jos buvo labai gražios, dailes merginos, kurios mėgdavo suktis tarp žmonių ir net flirtuoti su kavalieriais. Geriems dvikojams jos dažniausia darydavo gera, bet blogus ir suktus žiauriai nubaudavo. Ir jeigu norėdavo, tai gimusiam kūdikiui iš anksto nulemdavo jo likimą.

Man vis būdavo gaila, kad laumės mūsų laikais išnyko. Bet turbūt dar nevisai. Petronelė Orintaitė mums išaiškino, kad kaip tik laumės lėmė Salomėjos Nėries likimą. Taip ji pavadino net savo 234 puslapių knygą, kurią šių metų pradžioje išleido Chicago Lietuvos Literatūros Draugija. - "Ką laumės lėmė" Salomėjai, iš ateitininkės virtusios karšta bolševike.

Labai gražus pavadinimas - paslaptingas, skambus, poetiškas, mistiškas, gal tuo pat metu ir tikslus. O kiekvieną atvejų - patogus, nes autorė vengia galutinio pasisakymo pačiu svarbiausiu Salomėjos likimo ir linkmės klausimu, o tik labai rūpestingai ir taikliai išdėsto visas jos gyvenimo ir būdo aplinkybes. O jei taip atsitiko, kaip patitiko, tai kad - laumės taip lėmė...

Man truputį kyla širdi, kad Orintaitė taip pavadino savo knygą. Grynai dėl egoizmo. Mat, aš jau nuo ankščiau rašinėjau ir rašinėju tam tikrus atskirus rašinius knygaitė, kurios pavadinime taip pat yra laumės žodis ir jo niekaip nebėgaliu išmesti, nes man, kaip sakiau, laumės labai patinka. Aš noriu joms tikėti, ieškau jų simpatijos su vis stiprėjančia viltimi, kad jos gal nulems man bent tosios knygaitės išleidimą.

Laumės gi kartais pamiškėje paliktą vargšės motinos dukrytę paglobdavo, sušukuodavo ir gražiausiais drabužėliais aprėdavo...

Petronelės Orintaitės literatūrinį atsiminimų knygą - viena iš nedaugelio, kokių godžiai laukdavau ir su malonumu skaitydavau. Parašyta ji gražia kalba, vaizdingai, gyvai, vietom beletristiškai, dėmesį telkiant į vieną pagrindinę temą, daugiau ar mažiau tiesiogiai susijusią su Salomėjos Nėries gyvenimu, jos aplinka, veiksmas ir laumių jai lemtu likimu.

Svarbiausia, kad šioji knyga parašyta sąžiningai, be fantazavimų ir prasimanymų, be pasikėsinimo savaip perdirbti istoriją ir žmones, kas dabar neretai pasitaiko. Autorė rašo tikrai, ką ji jaučiasi tikrai žinanti, ką pati išgyveno, buvo liudininkė, matė, bendruose įvykiuose dalyvavo arba patyrė iš kitų liudininkų, kurių spąžinėjimu ji neabejoja. Pvz., ji vos keliais sakiniais tepalpiečia vieną iš svarbiausių ir pikantiškiausių S. Nėries gyvenimo įvykių - jos lūžį ir "Trečią Frontą" ir netrukus į bolševizmą, nes ji nebuvo to epizodo tiesioginė liudininkė ar stebėtoja. Nėries kūrybos literatūrinės ir jos būdo psichologinės analizės yra autorės asmeniniai samprotavimai, dėl kurių visados dar galėtų būti diskusijų, tačiau visi jos atskleidimai ir komentarai yra įdomūs, brandūs, vietomis visai nauji.

Orintaitė atliko gerą įnašą Salomėjos "problemą" tyrinėti ir drauge ano laikotarpio mūsų literatūriniam bei kultūriniam gyvenimui nušviesti. Be abejo, ligšiol nekartą skelbiamoms ateitininkų ar "katalikų" (ypač J. Griniaus ir M. Krupavičiaus) pažiūroms ir Nėries "problema" Orintaitė įnešė labai ryškių korektūrų. Tačiau šiaip jau jos pažiūros tiek ir "laumė-raganėlė" tiek ir kitus asmenis tame sąlytyje yra labai humaniškos, švelnios ir, sakyčiau, ne kartą itin švelninančios. Atvejuose, kurie man buvo tiesiogiai pažįstami, negalėčiau sutikti su vienu kitu nušėlinėjimu, o ir politiniu atžvilgiu, kuris čia neišvengiamas, norėtųsi pagedauti aiškių ir pilnų atsakymų. Apie Salomėjos tautinę ir valstybinę išdavystę ne tik neperanksti, o greičiau pervėlu kalbėti. Taip yra aiškus šių laumių liūdnai lemtas reikalas.

Jau šen ten buvo rašyta, kad Salomėjos lūžių ir likimo aiškinimas pas mus pasidarė per apstūris ir per platus. Žinoma, ypač Amerikos lietuvis dabar greit bodisi apstumu ir platumu. Kiekvienai civilizui tauta savo dvasines bei kultūrinės iškytas, kaip lygiai ir tragedijas stengiasi kuo giliau ir plačiau išnagrinėti, iš ko vėliau atsiranda kultūrinis subrendimas. Bet mūsų lietuvis dabar tuoj šoksta dejuoti, kad per daug, kad per plačiai ir su pasipiktinimu reikalauja, kad viskas būtų mažai ir siaurai, trumpai, drūtai. Taip jis sparčiai ir trumpėja, nė kiek nedrūtinėdamas.

Nuo amžių lietuvis buvo apsi-praęs, kad mūsų istoriją mums rašytų kiti. Kai praėjusiame šimtmetyje du romantikai - Daukantas ir Narbutas - tam pasipriešino, prasidėjo laikotarpis, kurį pavadiname tautiniu atgimi-

BRONYS RAILA

mu. Ir gana šauniai mūsų seneliai ir tėvai gebėjo atgimti, atsiekdami tautai visiškos valstybinės nepriklausomybės.

Bet vėliau po truputį ir ypač dabar ši kristalinė tautos laisvės, tautos garbės ir valstybinės nepriklausomybės mintis ėmė silpnėti. Tai labai ryškų mūsų pažiūrų atospindžiūose apie tautos ir valstybės išdavikus, arba ir į švelnesnį jų varijantą - bailius, prisitaikėlius, pataikūnus, vikrias kates, kurias kaip likimas bėmestų iš medžio ar kelinto aukšto, jos vis sugeba atsistoti ant kojų, kur joms reikia ir kaip geriausia.

Tam panaudojama labai paprasta ir net kilni "pedagogika": nieko nereikia kaltinti, nieko smerkti, gink Dieve nebūti teisėjui, neturėti jokio aiškaus ir gilaus nusistatymo, nes "dar ne laikas", "dar per anksti". Reikia laukti, kol paaiškės visos aplinkybės, atsargiai reikia tas aplinkybes aiškinti, gi jas išaiškinti bus galima suprasti, o kai bus galima suprasti, tada bus galima ir atleisti (pagal vieną prancūzų "moralistą": comprendre c'est pardonner, suprasti - tai atleisti). O atleisti reikia viską, nes mūsų nedaug, nes turime gėlbėti, "kas dar galima išgelbėti" ir tt.

Ši "pedagogika" turi savotamasių ir šviesių pusių. Ją gana sumaniai prieš keletą metų pradėjo naudoti ir Lietuvos okupantas, užsienyje leisdamas bei subsidijuodamas "tėvynės balsus", "nemuno kraštus" ir kitokią sovietinę bei mūsų vietinę spaudą.

Koks sūdrumalas pakilo, kai neseniai J. Aistis Drauge nepagarbiai atsiliepė apie a. a. S. Kolupailą, pirmuoju bolševikmečiu itin kolaborantiškai nusiteikusių mūsų "išvaduotojams"! Aistis pasakė tik faktą, šiuokštą ir rutkščią tiesą, bet apgynėjas tuoj šoko aiškinti, kad tuo buvo pasitarnauta lietuvių interesams, kiek gero padaryta, kiek išgelbė-

ta, "kas dar buvo galima išgelbėti"! Iš tų teorijų įspodistoks, kad kolaborantai baltai daug išgelbėjo ir daug pasitarnavo tautai, gi neįdomiausia ir nieku neįdomiausia publika buvo ta, kuri nekolaboravo, nieko "negelbėjo", o tik lino į kalėjimus, į po grindį ar į užsienius bėgo...

Todėl nenuostabu, kad Gira ar Nėris "grąžinami" į savo tautą žinovų išspaviedojami ir net abiem kojom pastatomi Bažnyčioje.

Orintaitės knyga šioms painioms problemoms ryškesnių atsakymų neduoda, jų net vengia, jas vadina tik "tragišku paslydimu", tačiau medžiagos joms aiškintis pateikia gausiai.

Dviem trim atvejais autorė trumpai pamini mano asmenišką vaidmenį ir romantiškas prieilaidas ryšium su S. Nėries perėjimu pas anuometinius trečiafrontininkus. Tada gal kiek vėta šypsnio, bet užtenka to, kad Petronelė šiuo ne itin literatūrišku klausimu yra maždaug teisinga.

Nevisai teisinga ji ten, kur teigia, kad Salomėja tuo metu buvo atsiskiusi savo išdidumu ir į "Trečią Frontą" siunčiamus eilėraščius pavadanti Venclovai ir kitiems, už ją daug menkesniems eiliuotojams, ištaisinėti, ir jie savaip juos perdirbinėjo, keitė antraštes, kol pritaikė prie savo linijos... Čia pamiršta, kad tie pirmieji "revoliuciniai" Salomėjos eilėraščiai buvo labai blogai suviliuoti, nevykę, grynus nesu-sipratimas. Ir kad tai sytojai šioje linijoje buvo ir liko už ją gabesni, geriau pasiruošę ir subrendę. Reikėjo kelių metų, kol Salomėja giliau įsigyveno į naują liniją, ją pervirškino ir vėl savo stiliumi taip pritaikė, kad nieko nebesugebėjo atpažinti net tie, kurie kartą jai... paskyrė valstybinę literatūros premiją.

O išdidumo mergina tikrai turėjo, net tokio, kurį apvainikavo

žavus garbės troškulys ir tuštybės dūmas. Kaip speciali delegatė, nuvažiavusi į Kremlį parvežti Stalino saulės ir "prijungti" Lietuvai prie Rusijos, rašytojai Karolėi Pažeraitei girdint (232 psl), Salomėja Maskvos viešbučiu vestibiulyje draugams pareiškė:

- Norėčiau, kad kokia Kauno gatvė būtų pavadinta mano vardu...

Įdomus noras Lietuvos nepriklausomybės užsmaugimo kaina! Ir kiek pavojingas garsiai pasakyti, kai girdi ir kitos tarybinės moterys. Mat, čia pat stoviniuojanti kito delegato Venclovo žmona tuoj sušuko savo vyrui: - Antanai, ir tavo vardul!

Laumės nulėmė, kad jos vardu buvo vėliau pavadintos ne tik gatvės, bet ir kolchozai. Tik Antanas dar kantriai telabulaukia. Bet ir jam laumės padės, jeigu jos jau grįžo šin pasaulin riknuoti mūsų tautos išgamų likimus.

GINTARO vasarvietė, įsikūrusi ant pat Michigano ežero kranto, pradėjo vėl naują vasaravimo sezoną. Čia gali rasti malonų poilsį ažuolų pavėsyje ar saulės spinduliuose tiek šeimos, tiek pavieniai asmenys. Vasaravimui patalpas galima išsinuomotuoti su visais virtuvės įrengimais ir paties maistą gamintis, arba valgyti vasarvietės valgykloje, kur sumani šeimininkė p. Ribokienė gamina lietuviškam skoniui pritaikintą maistą. Dėl rezervacijų skambinti 616 — 469-3298, arba rašyti: GINTARAS RESORT, P. O. Box 74, Union Pier, Mich.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE

PARAMA-

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. 3 Str. French Cognac 5th 4.59
2. Grain Alcohol 190 proof U.S.P. 5th 4.89
3. Armagnac Imp. French Brandy 5th 4.39
4. Riccadonna Vermouth 30 oz. Bott. 1.29

5. Zubrovka 100 proof 5th 4.75
6. Napoleon Imp. French Vermouth 5th 1.19
7. Bordeaux French Wine 5th 0.98

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

AURELIJA BALASAITIENĖ

KELIONĖ Į NIEKUR

Novelė

(23)

Nusibodo man tavo nevykę bandymai ir tavo amžinas pasaulio skausmas. Esi paprastas, primityvus, nerangus lietuviškas lokys. O, atsiprašau, dailininkas! Gal nori mane tapyti, šokančio nuo tramplyno? Tu manai, kad aš bijau. Ar žinai, koks kraujas teka mano gyslose?" — įžeidžianti pašaipa iškraipė Erikos gražų veidą. Bet aš nutariau nepasiduoti: "Aš žinau, kad tu bijai aukštumų, Erika. Taip kaip aš bijau nukristi nuo tavo puslaukinio arklio. Gal dar labiau. Aš dabar eisiu kelis kartus nušokti, o tu pasidėsi čia ir žiūrėsi. Šį kartą bus taip, kaip aš noriu". — "O, žiūrėk, staiga suradau tavyje visiškai netikėtą charakterio bruožą! Ir tu moki įsakinėti". Aš nieko nesakęs nusisuku ir einu toliau. Girdžiu už savęs basų kojų žingsnius. "Gerai, jei taip nori, aš tau įrodyčiau, kad galiau nuo tramplyno šokti. Nuo paties aukščiausio!" — sušuko ji. Netikėtos baimės pirštai užgniaužė man gerkle. Kojos priaugo prie šalto cemento. Aš negaliu jos sustabdyti judesių nei žodžių. Tik mano akys seka mikliai laipteliais lipantį ir virš Erikos šviesų sildetą...

... aš nebegaliu daugiau kalbėti. Rankomis užsidėgiu veidą. Pro šalį praskrenda zvimbianti bitė. Tyli klebonas... Reikia tęsti toliau, reikia pagaliau man pačiam išgirsti mano žodžius. Iš naujo kenčiu ir norėčiau, kaip vaikas, gaudžiai pravirkti. Gal ašaros nuplautų dalį skausmo?

— ...dabar dar girdžiu savo riksmą, susimaišiusi su Erikos baimingu šuktelėjimu. Čia galas... Po kelių minučių ištraukė Erika iš vandens. Ji buvo jau negyva. Nu-laužtas sprandas, širdies smūgis?... Erika, Erika, kodėl aš tave nužudžiau?...

Saulė jau aukštai kybojo virš obels šakų, nepalikdama jokio šešėlio. Mano nuodėmklausio rankose gėsta nerūkoma pypkė. Aš nebeįaučiu skausmo, tik ramus liūdesys spaudžia mano smilkinius ir akis.

— Vargšas, jaunas žmogau, — tyliai prakalba klebonas. Pasikelia ir nieko daugiau nepasakęs, nueina takeliu ir išnyksta vasaros sodo žalumoje. Tik kiek labiau palinkę jo pečiai, tik kiek sunkesni jo žingsniai. Ar jis pasiėmė dalį mano naštos su savimi?

Nutolsta klebonas ir su juo nutolsta ir mane supanti aplinka. Ryškėja baseino krašte sėdėjusios nepažįstamos moters veido bruožai ir savo baisia realia tikrove artinasi į mane.

Tik ji, tik ji viena priartintų mano išsilaisvinimo akimirką. Kur mano kelionės pabaiga? Nors kaip akmuo po akmenų krito mano slapčiausių širdies gelmių paslaptys ir keitėsi, išvydusios dienos šviesą, ir lengvėjo, bet aš dabar žinau, kad niekada nebūsiu laisvas, nes niekas man teisybės nepasakys. Bepasakodamas apie savo gyvenimą, iš naujo vertinau savo meilę Erikai ir supratau, kad širdyje aš ne žmogžudys. Bet finiziai? Aš negalėjau pasakyti klebonui, kad mano ranka pastūmė Eriką nuo tramplyno, nes aš pats tų kelių sekundžių neatmenu. Jei nutylėjau lemiamos savo pasakojimo vietoje Erikos gyvenimo paskutinius sekundes, tai tik tam, kad leisčiau jo vaizduotei tą trūkumą užpildyti ir kad galėčiau visa tai pamatyti jo akimis. Bet negaliu. Jei mano pasakojimas būtų tiesa, ne spėliojimas, gal būčiau dabar laisvas savo tvirtame žinojime, ką daryti. Aš būčiau laisvas savo giliame liūdesy, suradęs paguodą gyvame žodyje viską suprantančio žmogaus širdies...

Moteris prie baseino, kurios veidas tirpo mėnulio šviesoje...

* *

Rytoj keliausiu iš čia, palikęs dalį savęs ir įsigijęs nuostabų žinojimą. Čia atradau vėl bazę gyvenimo vertybėms matuoti. Tik nežinau, ar turėsiu pakankamai drąsos savo šeimnininkui prisipažinti, kad mano gyvenime yra dar viena moteris — mano žmona. Ne vien nuo savo kaltės jausmo begau į tolimosios gimtinės laukus; ne vien iš baimės, kad moteriško keršto ikvėptą, pajutusi mano abejingumą, ji mane apskus teisingumo įstaigoms

ir atšauks savo paliudymus... Aš bėgu nuo savo žmonos, nes nebegaliu priimti jos meilės, kurią per klaidą ji man atnešė kaip išpirkimo kainą. Tik jos nuopelnu aš nepatekau į sensacingo skandalo sukūrį. Brigitte von Schaaf, žinoma meno kritikė, mane pažinojo, nors man ji niekada neegzistavo. Tik jos įtakos dėka aš buvau paliktas ramybėje kaip "šiurpios nelaimės liudininkas"...

O vos tik tai norėčiau surasti atsakymą — kaltas aš ar ne? Brigitos žodžiu negaliu tikėti. Ar ji gelbėjo mane ar tik panaudojo momentą man sugauti? Aš nežinau. Gali būti, kad Erika privedė mane prie tam tikro taško, kurį pasiekus žmogaus valia pasidaro tik jo nebesuvaldomų aistringų impulsų įrankiu. Gal mano ranka ir pastūmė Eriką? ... Taip, aš stovėjau kuri laiką sustingęs, kol ji pasiekė tramplyno viršų, bet tada aš ją pasivijau ir, greitai užlipęs, atsistojaus šalia jos. Neatmenu aš savo karčių žodžių nei to momento, kai rankomis suėmęs jos baltus pečius aš ją purčiau, kaip medžiaginę lėlę, kol išgirdau jos baisų riksmą kritimo metu... Kas pasakys, ar aš žmogžudys ar ne?

Brigita, kurios veidas bando nustelbti Erikos bruožus, tik mėnulio šviesoje buvo svetimas. Matau ją, sarkastiškai besisypšančią: "Niekam tu nebeįprausysi ir visada grįši pas mane. Aš tave rasiu, kad ir pačiame pasaulio krašte. Aš — tavo paslapties saugotoja. Tu būsi mano tol, kol nežinosi tiesos. O kas tau tiesą pasakys? Cha, cha, cha..." — nuskamba jos skardus juokas.

Būtų geriau, jei teisingumo organai būtų pripažinę mane kaltu. Po eilės metų būčiau laisvas ir pasaulio ir savo paties akyse. Kenčiu už savo menkystę, už savo silpnumo momentą... Kas praėjo — nebegrįš. Kažkur toli, svetimo triukšmingo miesto pakrastyje ant Erikos kapo seniai jau nuvyto baltos chrizantemos. Baseino krašte sėdėjusios moters veidas ryškėja ir dengia visa akirati...

Ryt vėl tęsiu savąją kelionę į niekur, kad nutolčiau nuo moters, kurią likimas savo žiauria ranka atvedė prie baseino tą vakarą, kai Erikos šauksmas užgesino visas mano gyvenimo šviesas. Bet dabar galiu bent išstati jos vardą — Brigitą... Staiga manvie kvla mintis: gal ir ji nežino tiesos? Vakaras buvo tamsus, aš ir Erika buvome aukštai virš baseino...

(Pabaiga)

DAILĖS PARODA AUDRONĖS VASARVIETĖJE

Negalėtum tarti, kad lietuviai nenuvokia, kur galima patogiai, maloniai ir smagiai atostogas praleisti.

Rytinės Amerikos pakrantės nuo Floridos ligi Kanados yra apibertos įvairaus polėkio vasarvietėmis. Cape Cod'as -- didžiulė sala, nuo žemyno atskirta kanalo okeaniniams laivams kelią su trumpinti, garsėja kvepiančiom pušim, šiltų ir šaltų vandenų srovėmis, vėsionių naktim ir visa eile plačiais žinomų vasarviečių. Čia vasaros lizdus yra susisukę, berods, visi Amerikos gyventojų luomai -- turtočiai, vidutiniškai ir paprasti darbininkai.

Vasaros metu Cape Cod'o gyvenimas verda, kaip didmiesty. Čia atvažiuoja geresni teatrai ir "music-kall'ai", būna rengiami koncertai ir gausybė kitokių pramogų. Vadinas, Cape Cod'as tinka ir ramaus poilsio ieškančiam vasarotojui, ir menų mėgėjui, sportininkui ir meškeriotojui ir, kaip Pulgis Andriūšis pasakytų -- išdaigininkui.

Amerikos lietuviai nuo seno yra su šia sala susipažinę. Čia jie turi privačių, tik savo šeimai laikomų vasarnamių, turi ir komercinių vasarviečių (pvz., brocktoniškis Petras Vaičiūnas buvo sukūręs vasarvietę su lietuviškų vardų gatvėmis ir kitom prasmatinėmis).

Naujųjų laikų "pionierė" yra Valerija Norvaišienė, maždaug prieš 10 metų Hayannisporte atidariusi Nidą. Paskui ją Pakštys su šlepavičium atvėrė sodybos Bangos vartus, Jansonai Audronę, Lušiai - Veitai Mešką ir Juozas Kapočius Osterville's dvarą. Nors kai kur savininkai pasikeitė, bet daugumas tų lietuviškų namų ir šių vasarą tebelaikia vasarotojų. Nuo žemės padangtės dingo tik pati didžioji -- J. Kapočiaus Osterville's dvaras.

V. Norvaišienė tebėra ir kultūrinių parengimų pirmūnė. Kai pradžioj su tokiu entuziazmu brovėmės į jos Nidą -- ten buvo surengti pirmieji naujųjų ateivių literatūros ir dainų vakarai. Vėliau pirmą smuiką į savo rankas buvo paėmęs J. Kapočius. Ne vienas penktadienio vėžių vakaras Osterville's dvare būdavo pajaujinamas literatūrinėmis ar muzikinėmis įtarpom.

Šiemet kultūrinių parengimų iniciatyvos ėmėsi p. Jansonai, savo dailioj Audronėj surengdami Jono Rūtenio tapybos darbų parodą. Ivykis buvo atžymėtas atitinkamom iškilimėm, į kurias suvažiavo tikrai gausūs būrys vienur ar kitur atostogaujančių lietuvių. Parodon, atsilankė net keletas dailininkų -- Andriūšis, Dragūnevičiai, Vitkauskaitė-Merkas ir V. Vizgirdas. Man teko sakyti parodos atidarymo kalbą, tai nors keletą jos pastraipų siunčiau Dirvai, ir tam, kad skaitytų tojai žvilgteltų į Cape Cod'o vasaros gyvenimo vieną kampą, ir tam, kad nors truputį susipažintų su Jonu Rūteniu ir jo kūrybinėmis pastangom.

Tai gi buvo taip pašnekėta: "Menas egzistuoja ne tik rudenį, žiemą ir pavasarį, bet visą laiką, atseit, ir vasarą. Dailės parodos yra rengiamos ir tuo metu, kai žmonės keliauja iš miestų į pajūrius, į paežeres, trum-

Stasys Santvaras

pai tarant, kai mes pasileidžiam atostogosna. Štai ir mūsų kaimynystėj, Hayannis mieste, Cape Cod'o Dailės Meno Sąjunga šiuo metu yra atidariusi savo narių dailės kūrinių rinktinę parodą, vertą aplankyti ir pažinti. Ponia Jansonienė ir dr. Edv. Jansonas atliko reikšmingą darbą mūsų išsilviname gyvenime Cape Cod'e surengdami tapytojo Jono Rūtenio kūrinių parodą (prieš keletą metų Lušių Meškaj buvo surengta dail. Žoromskio darbų paroda).

Jonas Rūtenis prie savo darbo Allegro

Rengėjams už tai mūsų padėka ir pagarba.

Jonas Rūtenis pats yra mane įtrikėjęs į blogiausių savo draugų gretas (o tokių, kaip ir mes kiekvienas, jis turi visose keturiose savo aplinkos šalyse!) Ta aplinkybė didžiai palengvina mano uždavinį -- aš galiu kalbėti ką noriu ir kaip noriu, nes vis tiek mielajam Jonui neįstengsiu geresnis būti.

Pradžioj keletas Jono Rūtenio gyvenimo bruožų. Jis baigė mokytojų seminariją ir kurį laiką dirbo pradžios mokykloj. Vėliau jis stojo karo mokyklon, ją baigęs buvo pakeltas į leitenantus. Pradėjęs bendradarbiauti karinėj spaudoj leitenantas Jonas Rūtenis buvo apdovanotas premija už rašinį "Būrio vado diena".

Visai atsitiktinai man teko susipažinti su J. Rūtenio muzikiniiais gabumais. Prieš keletą metų, viešint Rūteniuose, kilo šnekos apie smuiko muziką. Nieko nelaikdamas, Jonas paėmė instrumentą, čia pat jį susiderino ir, kaip tos muzikos mėgėjas, visai

gerai pasmuikavo Vivaldi Velnio sonatą.

Nereikia net sakyti, kad J. Rūtenis bandė savo jėgas grožinės literatūros ir publicistikos baruose. Mūsų periodikoje jis jau yra paskelbęs nemenką pluoštą eilėraščių, feljetonų ir publicistinio pobūdžio rašinių.

Kaip regit, Jonas Rūtenis dar tebėra jaunas ir greitas vyras. Ir nereikėtų stebėtis, kad per neilgą laiką tarp viename žmoguje galėjo sutilti tiek daug polinkų į gėrį ir grožį. Atskiras žmogus žmonijos gyvenime ne vienu atveju yra įrodęs savo dvasinio

JONAS RŪTENIS

Miško pasaka

tuviai grafikai yra panaudoję nemažai literatūrinių temų, bet dauguma tapytojų dar vis aplenkia tą tematikos versmę. Jonas Rūtenis ir šioj parodoj yra pakabinęs trejetą "literatūrinių" paveikslų. Jeigu nelengva būtų įspėti Saulėtekio giesmės ir Sanskrito moterų atsiradimo priežastis, tai ar daugelis mūsų nepažįstame Vinco Krėvės skerdžiaus Lapino ir Grainio liepos? Mano išmanymu, Saulėtekio giesmė, Sanskrito moteris ir Grainio liepa yra tikrai vertingi šios parodos kūriniai.

Kitas Jono Rūtenio "literatūrinis" paveikslas kabo p. Santvarienės salone, Bostone. Tai jo Vario obuoliai. Sunku man šia proga nutylėti pokalbį su mūsų dailės mesitru Adomu Galdiku, kuris iš visų pusių Vario obuolius apžvelgęs, tarė mūsų di-

džiam dailininkui būdingą ir atvirumo pilną posakį: "Tai šėtonas, vartoja bronzą, bet gerai, vistiek gerai!"...

Atsiprašydamas už kalbos "atostoginį" stilių, noriu tarti porą žodžių ir mums patiems. Baigdami atostogas, mes ieškom suvenyrų, kuriuos galėtumėm namo parsivežti. Man rodosi, ne viena viešnia ir ne vienas p. Jansonų svečias gali rasti vertingą ir širdžiai mielą suvenyrą ir šioje Salaitėje.

Dirva, pranešdama apie savo atostogas, paskelbė lns. vedamąjį, kuriame buvo tarta pagirtina mintis: jei lietuvišką knygą pamirštame žiemą, tai pasiimkime ją, kai važiuojam atostogų. Dailės paroda vasaros metu yra kitokios operos arčia, bet ir ji, kaip liet. knyga, į mus yra atsi- grįžusi tuo pačiu veidu...

Vasario 16 gimnazijos reikalai

Po PLB Vokietijos Kr. Valdybos pareiškimo (PLB, VKV, Inf. Nr. 2/3, 1965 m.) Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos reikalai, lietuvių spaudoje vėl buvo pakartoti priekaištai tai Gimnazijai, jos darbuotojams ir PLB Vokietijos Kr. Valdybai. Taip pat buvo susilaukta ir suprantančių bei paaiškinančių balsų.

Turėdama galvoje, kad eilės garbingų asmenų siūloma sudaryti komisiją, kuri ištirtų Gimnazijai daromus priekaištus ir bendrai visą jos padėtį, PLB Vjos Kr. Valdyba savo 1965 birželio 23 d. posėdyje nutarė pasitulyti PLB Valdybai atsiųsti savo įgaliotą asmenį ar komisiją, kurie pagrindinai patikrintų Vasario 16 Gimnazijos reikalus ir painformuotų lietuvių visuomenę. Apie tą nutarimą jau pranešta PLB Valdybos pirmininkui p. J. Bachunui.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba dar kartą pabrėžia, kad Vokietijos valdžios duotoji DM 500,000 parama Vasario 16 Gimnazijai nėra jos apsunkinimas, o tik lietuviams paskatinimas savąją mokyklą galimai ilgiau išlaikyti, nes ta suma yra duota be procentų ir negrąžintina, kol tame pastate veiks lietuviška mokykla. Vokietijos valdžios atstovai pakartotinai yra pareiškę, kad Vokietijos valdžia neturi intereso nė noro nusavinti lietuvių turto. Visos Vasario 16 Gimnazijos išlaidos ir

pajamos yra kasmet kontroliuojamos PLB Vokietijos Krašto Kontrolės Komisijos, kurią išrenka PLB Vjos Krašto Taryba. Taip pat sąskaitos yra patiekiamos atitinkamoms Vokietijos įstaigoms, atsiškai už jų gautas sumas.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba nuoširdžiai dėkoja viso pasaulio lietuviams už rūpestį Vasario 16 Gimnazija ir už paramą jai. Ypačiai dėkoja Gimnazijai remti būrelių vadovams ir nariams, visiems rėmėjų komitetams, Balfo Centro Valdybai ir jo apylinkių vadovams bei veikėjams. Dėkoja lietuviškajai spaudai, užleidžiančiai savo puslapius Vasario 16 Gimnazijos reikalų svarstymui, dėkoja radijo valandėlėms už palankumą, dėkoja visiems geros valios lietuviams už aukas, rūpestį, pastabas ir talką.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba prašo visus lietuvius gausiai remti Lietuvių Vasario 16 Gimnaziją, ypač, pagelbėti galutinai išmokėti skolas, kurios atsirado vykdančių naujųjų rūmų statybą.

PLB Vjos Krašto Valdyba prašo suprasti, kad toji statyba buvo būtinai reikalinga, jei buvo norima toliau išlaikyti Vasario 16 Gimnaziją.

Pasirašo: J.K. Valiūnas, Br. Liubinas, Erd. Simonaitis, J. Barasas ir J. Kriščiūnas.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos nariai, iš kairės: J. Barasas, J. Kriščiūnas, Erd. Simonaitis, J. Valiūnas ir kun. Br. Liubinas.

ALT PRANEŠIMAS

1965 m. liepos 16 d. įvykusiame Chicagoje ALT Valdybos posėdyje ALT pirmininkas L. Šimutis padarė išsamų pranešimą apie Bendrojo Pabaltiečių Komiteto priėmimą pas Valstybės Sekretorių Dean Rusk š. m. birželio mėn. 23 d. ir taip pat apie kongresmano J. F. Monagan pranešimą JAV Atstovų Rūmuose rezoliuciją Nr. 416, raginančią JAV Prezidentą rūpintis pavergtųjų tautų išlaisvinimo problemomis. Taip pat supažindino Valdybos narius su padarytu jo pareiškimu apie Lietuvos pavergimą, kuris įtrauktas į JAV Atstovų Buto Užsienio Pakomitečio daromus apklausinėjimus apie pavergtų Baltijos kraštų padėtį (Hearings before the Subcommittee on Foreign Affairs House of Representatives. First session May 17-18. L. Simučio pareiškimas psl. 2-7).

Nutarta išleisti drauge su estais ir latviais bendrą brošiūrą, kur būtų patalpinta visų senatorių, kongresmanų ir kitų pareigūnų kalbos, pareiškimai, proklamacijos ir kt., pasakytos šiais metais, ryšy su Baltijos kraštų 25 metų bolševikine okupacija.

Toliau išklausytas Finansų Sekretoriaus ir Biuro vedėjo J. Talalo pranešimas apie ALT finansinį stovį ir kitus bėgamuosius reikalus.

Nutarta pasiųsti per VLIK \$240.00 paramos steigiamam Eltos Informacijos Biurui Rio de Janeiro Brazilijoje patalpų nuomai apmokėti iki 1965 m. gruodžio 31 d.

Paskirta parama Lietuvių Bendruomenės Washington. D. L. apylinkėi \$175.00 įrengimui Lietuvos Atstovo J. Kajecko Washingtono gautai vitrinai Dulles Airport, kur būtų vaizduojama Lietuvos kultūriniai atsiekimai ir priminta bolševikų okupacija.

Apsvarstyti kiti reikalai, kylantieji dėl aukų telkimo VLIK Lietuvos laisvinimo akcijai.

Metinį ALT suvažiavimą nutarta šaukti Chicagoje 1965 m. spalio mėn. 23-24 d.d.

Posėdyje dalyvavo: E. Bartkus, T. Blinstrubas, dr. K. Drangelis, dr. V. Šimaitis, L. Šimutis, J. Talalas ir dr. J. Valaitis.

Pirmininkavo L. Šimutis, sekretoriavo dr. Vl. Šimaitis. ALT

Skaityk ir platink
DIRVĄ

GERIAUSIAI PAILSĖTI PER ATOSTOGAS GARSIAJE
CAPE COD - OSTERVILLE
KURORTE PRIE ATVIRO ATLANTO JŪROS
PLIAŽO — GRAZIOJE LIETUVISKOJE
JANSONŲ VASARVIETĖS VILOJE

AUDRONĖ

87 East Bay Rd., Osterville Cape Cod, Mass. 02655
Tel. (Area 617) 428-8425

- Vila Audronė yra apsupta didelio pušų, beržų ir k. dekoratyvinių medžių parko. Daug vietos poilsiui ir žaidimams.
- Erdvūs kambariai, rami ir jauki aplinkuma.
- Visai arti šiltos srovės, privatus jūros pliažas (7 min. pėsčiom).
- Geras lietuviškas maistas.

Visa tai suteiks Jums tikrą poilsį ir sustiprins sveikatą, todėl visi maloniai kviečiami atvykti praleisti savo atostogas.

Vila AUDRONĖ jau atidaryta ir priima svečius vasarajimui. Kreiptis tiesiai į vilą AUDRONĖ. Mrs. M. Jansonas, 87 East Bay Rd., Osterville Cape Cod, Mass. 02655, telef. 428-8425.

Liepos mėnuo prieš 25 metus

E. Čekienė

Vasara vilioja į gamtą seną ir jauną. Po darbo skuba kiekvienas į upių, ežerų pakrantes ar pajūrius, į parkus, miškus ar laukus sustiprėti, daugiau jėgų pasisemti, kad žiemai atėjus nereikėtų sirguliuoti.

Bet ne tuo tikslu mūsų tėvynės Lietuvos gamta viliojo krašto žmones jos prieglobstin prieš 25 metus, kada liepos 11, 12 dienomis pačiam vidurnaktį, Lietuvos okupantams bolševikams dar nespėjus per porą savaitių nuo okupacijos pradžios įsistiprinti, bet stropiai iš anksto sudarius planus, įvyko pirmas pasikėsinimas ne tik prieš nepriklausomos Lietuvos priešaky buvusių asmenų, bet ir eilinių paskirų žmonių laisvę, tautinę sąmonę ir intelektualines jėgas.

Tą naktį iš ramaus poilsio žiūriai iš miego išplėšė ir kalėjimus uždarė visoje Lietuvoje keletą tūkstančių įvairių politinių srovių ir šiaip aktyvesnių žmonių. Okupantai tikėjosi, kad šio pirmojo žingsnio jų teroro išpašdinti Lietuvos gyventojai ramiau saisi atliks pilietinę pareigą, išbaimės eidami balsuoti į laudies seimą. Tačiau labai apsiriko.

Lietuviai, būdamas iš prigimties ramūs, bet nelinkę vergauti, mylėję laisvę ir savo kraštą, kuris per 20 su viršum nepriklausomybės metų žadino jame tiek daug gražių gyvenimo vilčių, kėlė daug planų ir svajonių, nepakluso taip lengvai okupantui. Atsirado dar daugiau aktyvių kovotojų už savo tautos laisvę ir tą istorinę vasarą patraukė savo tėvynėje gamtos prieglobščio ieškoti ne fliziniams atsisąiminimui ar kūrybiniam įkvėpimui, bet kovai su tautos priešu.

"Pavergtos tėvynės sūnau ir dukra, atėjo valanda apsispręsti, jog esi tikras lietuvis. O lietuvis geriau sutiks mirti, negu balsuoti už Lietuvos išdavikus..." Tokio ir panašaus turinio atsisąukimai buvo platinami Lietuvos žmonėms besitarianant rinkimams į "laudies seimą", kurie įvyko prieš 25 metus, 1940-aisiais, liepos 14, 15 dienomis, o Lietuvos oficialus tariamas gėdingas prisijungimas prie Maskvos liepos 21 d., kada Lietuvos laisvė buvo galutinai palaidota.

Nors okupantai įtakingesnius visuomenėje žmones uždarė į kalėjimus ir visą laiką gąsdino, jog kiekvienas nebalsavęs bus laikomas liaudies priešu, bet lietuviai nepabūgo grąšinimams ir atėjus rinkimų dienai tik labai mažas skaičius balsavo, vos apie 20%. Tačiau nežinot, okupantai paskelbė, jog balsavo 95% su virš turinčių teisę balsuoti piliečių.

Būdinga, kad kandidatų į seimą buvo tik 79, kiek ir turėjo būti išrinktų ir juos visus turėjo teisę pasiūlyti tikrai komunistų partija. Taigi, tikrai jie vieni ir tegalėjo būti išrinkti, kurių tarpe dar buvo ne visi pasidavę Lietuvos pavergėjui, tokių pavardės parinko žmonių suklaidinimui, jie de ja, neturėjo jokio balso.

Prieš "seimui" susirenkant pirmojo posėdžio, buvo varoma klastinga agitacija, Maskvai diriguojant daromi susirinkimai, įmonėse ir kitose susibūrimo vietose vietos pasidavėlių pastangomis raginama siųsti "laudies seimui" rezolucijas, kad šis prašytų Aukščiausiąją SSRS Tarybą priimti Lietuvą į Sovietų Sąjungos sudėtį, kaip "sąjunginę tarybinę respubliką" ir kad Lietuvoje būtų įvesta jų konstitucija.

Komunistų agentai tas rezolucijas atnešdavo, jau paruoštas paskaitydavo ir niekas negalėjo

pareikšti protesto, nes buvo sekami ir po to be žinios dingdavo iš namų ar darbovietės, kartais net artimiesiems nežinant ir nenujaučiant.

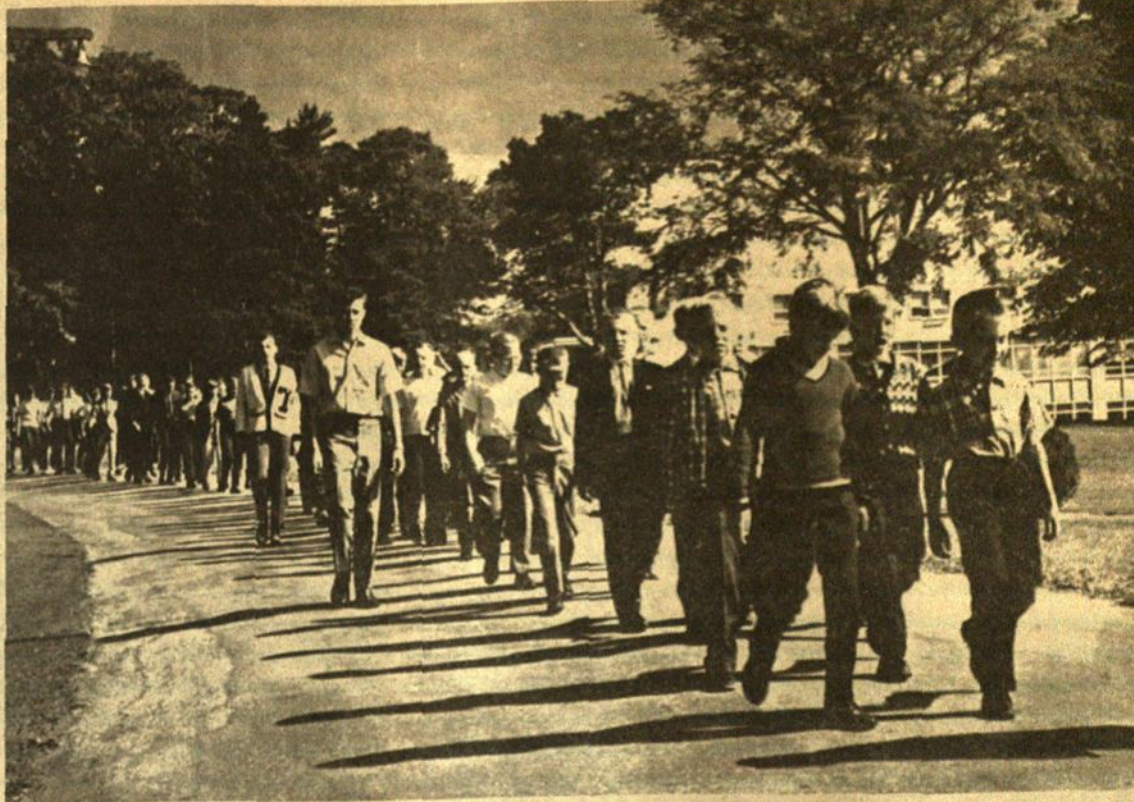
Atėjo ir liepos 21-ji -- "seimo" pirmoji posėdžio diena, kuri praėjo dar didesniu smurtu ir prievarta, neduodant balso pasisakyti jų pačių pastatytiems atstovams ir melagingai pranešant pasauliui, jog "lietuvių tauta vienbalsiai paprašė priimti ją į Sovietų Sąjungos tautų seimą".

Šis nepaprastai skaudus įvykis kiekvienam lietuviui, laisvampasulyje gyvenančiam ir itin pavergtam krašte dar neatitaisytas iki šios dienos. Tačiau, pavergtas lietuvis net po 25 metų dar nepasidavė okupantui ir ten užaugusios bei subrendusios jaunosios kartos tėvynės pavergėjas nei kalėjimu nei Sibiro darbams trėmimu nepajėgia perauklėti. Tai matome paties okupanto spaudoje, kad pavergtieji lietuviai krašte nedžiūgautų kartu su juo besitarianant šiai tamsiausiai istorijoje 25 m. Lietuvos pavergimo sukachiai. Okupantas skundžiasi savo dienrašty "Tiesa", š.m. birželio 16 dienos vedamajam:

"Kiekvienam Tarybų Lietuvos darbo žmogui labai brangi artėjanti šventė. Tai labai geras metas sklepyti jaunajai kartai patriotizmo, internacionalizmo jausmus. Tačiau šventei skirtą vaizdinę agitaciją reikia gerinti. Ji turi būti kovinga, nuolat atnaujinama, turi patraukti žmones, ypač jaunimą."

Blogai tačiau, kad šito netvertina Molėtų rajono, Ambraziškio tarybinio ūkio, Draugystės kolūkio ir k. vadovai ir deputantai. Apsilankius visiškai niekur nesijaučia, kad artėja didelė respublikos šventė."

Tokių nusiskundimų randame visą eilę jų spaudoje. Mums aišku, kuo baigsis ši sukaktis, prievarta po 25 metų vėl atgaivintas lietuvių tautos tragedijos spektaklis. Vėl bus Maskvai siunčiamos padėkos rezolucijos už Lietuvos pavergimą ir džiūgaujantis ovacijas kels ne krašte gyvenantis lietuvis, bet tėvynės išdavikai ir gal tie 70 iš Amerikos skrendančių į tą šventę lietuvių, gyvenančių šiame materialinio

Žygiuojam į vėliavos pakėlimą. Iš 15-tos berniukų stovyklos pas tėvus pranciškonus Kennebunkporte, B. Kerbelienės nuotrauka

PADĖKIME ŠV. ANTANO GIMNAZIJAI

Lietuvių visuomenei yra žinoma, kad Kennebunkport, Maine yra Pranciškonų vienuolynas, kuris jau per eilę metų veda sėkmingai Šv. Antano vardu lietuvišką gimnaziją. Tik gal ne visiems žinoma, kad jos išlaikymas vyksta gerų žmonių sudedamomis aukomis.

Nėra paslaptis, kad gimnazijos vadovybė, kaip ir dera vienuoliams, yra labai kukli: nesiskundžia savo nedatekliais. Vietoje skundų, tempia lietuviškos išlaikymo vežimą ir, kaip kad mano tėvas sakydavo: plakasi kaip žuvis į ledą...

pertekliaus ir laisvės krašte. Visas liepos mėnuo lietuvių tautai liks istoriniu. Be minėtų tragiškų įvykių, išsivijoje pasirodė ir šviesesnių pragiedrumų. Jau nuo 1959 metų JAV vyriausybė kiekvieną liepos mėnesio trečią savaitę, kurią atžymi visos Amerikos spauda, supažindina milijonus skaitytojų su tomis tautomis ir jų pavergėjais Sovietų Sąjunga.

Šio rašinio tikslas apeliuoti į kiekvieno lietuvių širdį, kviečiant Šv. Antano gimnazijai padėti sukurti Knysų Biblioteką. Iš savo kuklių išteklių gimnazija negali pirkti bibliotekai knygų, kurias gimnazijos bendrabutyje gyvenantis jaunimas galėtų skaityti.

Tam kilniam darbui kviečiu ne tik Jūrų Skautijos skautus, bet ir ateitininkus, skautus ir visus lietuvius, kurie tik savo širdyje turi meilę Lietuvai. Jūsų bet kokia knyga, paaukota vienuolynui, bus patikrinta: vienos eis į jaunimo, kitos į vienuolyno biblioteką. Ypač senos, istorinės reikšmės turinčios knygos, bus išsaugotos vienuolyne, kad išlaikyti ateities kartoms reikalingą medžiagą.

Mielas tautiet, neturint knygų, keli paaukoti doleriai duos galimybę ją nupirkti, papildyti knygų lentynas ir, tuo pačiu, palaikyti lietuvišką leidyklą. Knygas ir aukas kviečiame siųsti: Pranciškonų vienuolynan Šv. Antano gimnazijos vardu arba Bostono Jūrų Skautų Nemuno Tunininkui Povilui Jančauskui, 48

gegužinę, nepamirškime nusivežti ir lietuvišką knygą dovanų. Bostono Jūrų sk. tuntas J. S. Myk. Manomaitis

DABAR GERIAUSIAS LAIKAS ĮRENGTI TVORAS JŪSŲ NAMŲ PUOSNUMUI IR SĖIMOS SAUGUMUI.

Įrengiame tvoras, duris, langus, stogelius, tureklus ir kitus įvairaus metalo, plastikos ir stiklo gaminius jūsų pagerinimui ir papuošimui.

KOSTAS BUTKUS

Telefonai: CHICAGO
LUdlow 5-6291,
bet kuriuo laiku,
PRospect 8-2781
rytais ir vakarais.

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

KRAUTUVĖS VALANDOS PIRMAID. IR KETVIRTAD. 9:30 R. IKI 9 V. V. — SKYRIUOSE 9:30 IKI 9:30 V. V.

MAY'S

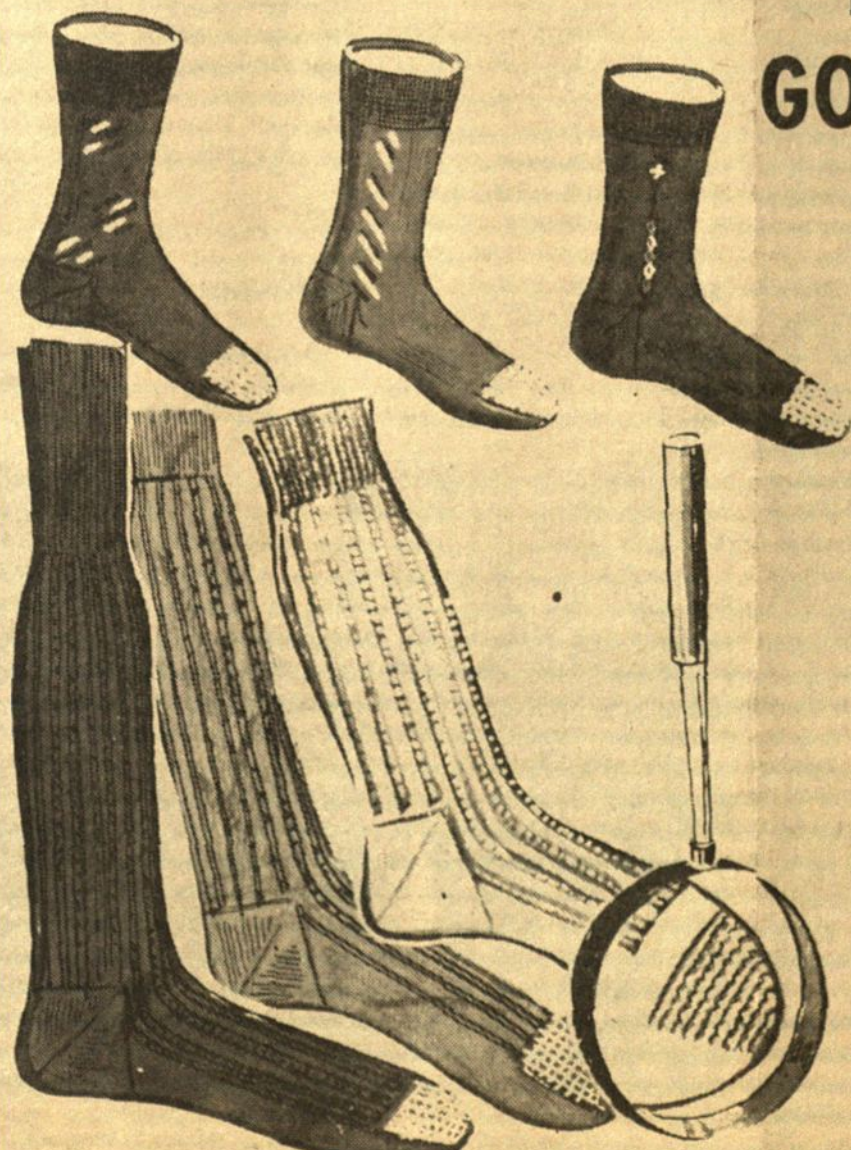
DOWNTOWN
ON THE HEIGHTS
PARMARTOWN
SOUTHCATE
GREAT LAKES MALL

BASEMENTS

USE EAGLE STAMPS
LIKE MONEY AT
ALL 5 MAY COMPANY
STORES!

PUSMEČIO IŠPARDAVIMAS!

**10.000 PORŲ ŽINOMŲJŲ
GOLD CROSS VYRAMS KOJINIŲ**

1/2

IR DAUGIAU
NUOLAI DOS NUO
REGULIARIU KAINŲ

\$1 pora
jei be trukumų **50c** pora

1.50 iki \$2
jei be trukumų **75c** pora

- * Nylon Stretch, ribbed and fancies, įv. tamsių spalvų, tinka 10-14.
- * Ribbed Dress, mercerized cotton, gumine juostele ar be jos, 10 1/2 - 13.
- * Orlon Acrylic Sport and Dress, išp. šonais, įv. tamsių spalvų 10 1/2 - 13.
- * Flat Knit 100% Cotton, lengvos, išp. šonais, juodos ir kt. spalvų 10 1/2 - 13
- * Flat Knit Nylon Top, medvilnės, baltos, juodos ir kt. spalvų 10 1/2 - 13

- * Over the Calf Cotton, sust. kulnys ir pirštogaliai, išsit. nylono viršus, juodu ir kt. spalvų, 10 1/2 - 13.
- * Over the Calf Nylon support hose, juodų, pilkų, ir kt. spalvų. Tinka 9 1/2 - 14.
- * Over the Calf 1x1 Nylon Rib, lengvos, mėlynos, juodos, rudos, tinka 9 1/2 - 14.
- * Over the Calf 6 x 3 Nylon Stretch, juodos, rudos, mėlynos ir pilkos. Tinka 10 - 14.

Priimami užsakymai telefonu kol išsisems galimybės, skambinkit CH 1-3070

Basement Men's Furnishings -- All 5 Stores

* J. E. vyskupui P. Braziui, MIC, iš JAV grįžtant į Europą, newyorkiečiai ruošia išleistuvių vaišes, kurios įvyks š. m. rugpjūčio 5 d. Maspetho lietuvių parapijos salėje, 7:30 v. v., 64-14 Rd.

Rengimo komitetą sudaro: V. Zukauskas, pirm. kun. L. Jankus, sekretorius, A. Kaunas, išd. ir nariai: K. Krušinskas, A. Radzivičienė, dr. V. Radzivas, kun. S. Raila, A. Reventas, A. Samušis, kun. S. Valiūšaitis, M. Virbickienė, L. Virbickas ir J. Vytyvienė.

Vysk. Pr. Brazio vizitas Člevelande

Atostogų ir stovyklavimo metas neleidžia Clevelando visuomenėi priimti atsilankiusio aukštojo svečio pilname savo pajėgume ir galimybėmis pasirodant visais tautinės kultūros darbais ir tautinio auklėjimo laimėjimais. Neatsižvelgiant į tai, priėmimas praėjo tinkama darna ir atitinkama rimtimi.

Atlikęs visą eilę vizitų, įtarpė atsilankė Smetonų šeimoje, savo mokyklos draugo dr. Vl. Ramanausko šeimoje ir kt.

Šeštadienį, lydimas kun. Spurgio (iš Draugo redakcijos), kun. P. Dzegoraičio ir priėmimo k-to narių S. Laniausko ir A. Kasiulaičio, savo atsilankymu pagerbė Dirvos redakciją.

Sekmadienį šv. Jurgio parapijos bažnyčioje vysk. Pr. Brazys atlikė pamaldas ir pasakė lietuvių katalikų bažnyčiose retu turinio pamokslą. Pamokslas tema praskambėjo naujoje dvasioje, kurios pagrindu iškeltas tautinis susipratimas, kaip gretimas krikščioniškajai moralei piliorius.

Pamaldų iškilmingumui prisidėdavo pūldai skambėjusios parapijos choro ir solisto F. Kaminsko giesmės.

5 val. p.p. buvo suruoštas priėmimas Naujosios parapijos salėje, kur atsilankė arti 200 svečių. Priėmimo, kurį atidarė k-to pirm. S. Laniauskas, metu aukštąjį svečių pristatė kun. P. Dzegoraitis. Sveikinimo kalbas sakė Nauj. parapijos kleb. J. Angelaitis ir abiejų LB apylinkių p-kai -- F. Eidintas ir P. Mikšys.

Po vysk. Pr. Brazio kalbos, kurioje vėl buvo iškeltas ir pabrėžtos pamokslas pasakytos patriotinės temos, baigiamąjį žodį tarė A. Kasiulaitis.

Šalia kitų dovanų, svečiui Clevelando organizacijų vardu buvo įteiktas bendras adresas.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į V. Giedraitį tel. 944-6835.

Vladas ir Salomėja Knistautai liepos 17 d. atšventė savo vedybinio gyvenimo sidabrinę sukaktį. Nuotraukoje matome sukaktuvinius su dukra Gražina.

DIDELIS SUSIDOMĖJIMAS PROFESORIAUS R. ŠILBAJORIO PASKAITA

Lietuvių Konservatorių Klubu iniciatyva pakviesti dr. R. Šilbajorį į Clevelandą paskaityti paskaitą apie savo kelionę į Rusiją ir Lietuvą sukėlė didelio susidomėjimo ne tik lietuvių, bet ir amerikiečių tarpe. Vienas WDOK redaktorių, Fred Griffith, patyręs apie dr. R. Šilbajorio atvykimą į Clevelandą, pakvietė jį dalyvauti jo vadovaujamoje programoje "Project 1260". Yra galimybės, kad dr. R. Šilbajoris dalyvaus ir kitose programose.

Konservatorių Klubu lietuviams ir amerikiečiams rengiamoji dr. R. Šilbajorio paskaita įvyksta penktadienį, liepos 30 dieną, 8 val. vakaro Čiurlionio Ansamblio namuose. Įdomu, ar į tą paskaitą atsilankys daugiau lietuvių ar daugiau amerikiečių, kuriems jų valstybinio universiteto profesorius asmuo daro didelio įspūdžio. Patirti iš paties liudininko lūpų, kas dedasi Lietuvoje, kaip galvoja rusai, kai jie nenujaucia, kad kalbasi su svetimtaučiu (dr. Šilbajoris kalba rusiškai be akcento), yra tikrai labai

įdomu, ypač kai pasakojimas vyksta lengvu, elegantišku stilium.

Po paskaitos dr. Šilbajoris atsakys į jam teikiamus klausimus, kurie ne vienam gali sudaryti didelio asmeninio intereso. Užbaigtuvės bus kuklios vaišės.

Julius Smetona

• Clevelando Vasaros Orkestro programoje liepos 28 d. pasirodys Ahmad Jamal ir jo trio. Tai rinktinės džazo muzikos interpretacijos, lydimos orkestro.

Liepos 30 ir 31 d. orkestras patieks "Vakarą su Henry Mancini". Pats autorius diriguos orkestrui ir chorui.

Koncertai vyksta Public Auditorium vėsinamoje salėje.

SKAUČIŲ LAUŽAS

Clevelando "Neringos" tunto skautės liepos 24 d. pradėjo stovyklauti prie Pymatuning ežero.

Liepos 31 d. 9:30 v.v. įvyks laužas, kurį skautės skiria Tėvynei ir lietuviui partizanui. Stovyklautojos maloniai kviečia visus šiam laužui dalyvauti. Būkite kartu su mumis tą vakarą, kada "Šiaurės Pašvaistės" stovykloje įsiliesnės tėvynės meilę menanti laužo ugnis.

Keltas stovyklon: iš Clevelando važiuoti Mayfield Road -- 322 keliu į rytus. Pravažiavus Simons kaimą, už pusantros mylios, kairėje 322 US kelio pusėje, Pennsylvania valstijoje, rasite stovyklą. Stovykla yra apie 60 mylių nuo Clevelando.

VINCENTAS A. GENUTIS, Alekso Banio pusbrolis, mirė Clevelande ir liepos 26 d. buvo palaidotas Interment West Park kapinėse. Laidotuvių rūpinosi Della Jakubs & Son laidotuvių įstaiga. Vėlinis gyveno 1603 E. 47 gt.

PARDUODAMAS NAMAS

Prie E. 185 gt. žemas bungalow, 4 kamb. apačioj, 3 -- viršuj. Viršuje yra ir virtuvė. Prie pat Naujosios Parapijos. \$17,900. Teirautis tel. 481-1313 (83-84)

REIKALINGOS MOTERYS — DARBUI PRIE SIUVAMŲ MASINŲ

Pastovus darbas. Pagėdaujamos prityrę akordiniam darbui siuvėjos, nors bus priimamos ir kitos.

Garantuotas valandinis atlyginimas. Aukštas akordinio darbo atlyginimas. Iki 45 m. amžiaus. Teirautis 8:30 val. iki 4 val. p. p. nuo pirmad. iki penktad. (prie Lorain Ave.).

JOSEPH & FEISS CO.
2149 W. 53 St.
(82-84)

IŠ LIETUVIŲ SKAUTŲ VEIKLOS

PAVYKUSI SKAUTŲ STOVYKLA

Liepos 18 dieną užsibagusią 8-nių dienų skautų vasaros stovyklą reikia laikyti tikrai pavykusia.

Jau kelinti metai stovyklos, kurios vykdavo p.p. Dragūnevičių ūkyje, stokodavo maldymuisi vietos, bet šiemet ir šis trūkumas pašalintas, nes netoliese, nors privati ir komerciniai pagrindai, atidaryta vasarietė ir dirbtinis ežerėlis. Todėl, reikia manyti, kad ateinančiais metais skautų ir lietuviško jaunimo stovyklon suskris dar daugiau.

Stovyklautojai buvo visad užimti ir nuosirdžiai dirbo. Maistas buvo labai geras, o oras pasitakė tikrai puikus. Vadovybė džiaugėsi, kad numatyta programą pavyko gerai išvesti, o kiekvieną dieną vakare būvė skautų laužai teikė ne tik gerą pramogą, bet ir ryškiai rodė skautų ir jaunimo įgytą patirtį ir sugebėjimus. Ypač pažymėtinas paskutinis didysis šeštadienio laužas, sutraukęs gausiai bičiulių ir svečių. Stovyklautojai tikrai teatrališkai ir su puikiais kostiumais įscenizavo B. Brazdžiono "Meškiuką Rudnosiu" ir J. Maironio "Čičinską". Režisavo ir kostiumus savo lėšomis parengė darbščioji sesė Birutė Rauckienė.

Vadovams ir visiems prie stovyklos surengimo prisidėjusiems priklauso gili padėka.

L. E-tas

PARDUODAMAS NAMAS

SAVININKAS PARDUODA 2 šeimų namą lietuvių ir lenkų rajone. Tel. EX 1-5553

(83-84)

J. P. MULL-MULIOLIS REALTOR

Investavimui

7 butų, mūrinis. Nuoma \$400 mėn. \$21.000.

2 dviejų š. namai ant 1 sklypo, arti St. Clair. \$13.000.

4 butai, kaina \$10,500.

Didelis pareikalavimas vienas ir dviejų šeimų namų šv. Jurgio ir šv. Vito rajone. Norintieji parduoti skambinkite UL 1-6666.

Lietuviai bendradarbiai: Alg. Dailidė ir Ant. Mikoliūnas
15969 Euclid Ave.
UL 1-6666

OPPORTUNITY

For a future with a well known Midwest Manufacturing Firm. We are now offering exclusive distributorships for a patented product. No competition. Factory trained personnel will assist you in setting up a tried and proven advertising and merchandising program. 100% mark up. Investment guaranteed. Minimum investment \$1,000. Maximum \$14,000. All replies confidential. For information write Director of Marketing. P. O. Box 14049, St. Louis, Missouri 63178.

UNITED MARKETING COMPANY

6286 Bartmer Avenue
St. Louis, Mo. 63130
(70-83)

Anglijos skautų-čių pavasario šventėje dalyvavo ir lietuviai skautai-ės. Lietuvių skautų atstovai įteikia Pasaulio Skautų Vadei Lady B. Powell lietuvišką albumą su skautiškais ženklais ir spauda. Iš kairės stovi: s. Br. Zinkus, v. sl. G. Valterytė, Lady B. Powell, s. G. Zinkienė ir ps. J. Maslauskas. Abu Brolijos atstovai šį pavasarį baigė pasaulinę skautų vadų Gilwell mokyklą.

VALANDĖLĖ SU PASAULIO SKAUČIŲ VADE

Lietuvių Skautų Sąjungos Anglijos rajono vadovybė šį pavasarį turėjo malonų kvietimą dalyvauti Derbyshire anglų skautų ir skautiškų vadų suvažiavime, kuriame atsilankė ir Pasaulio Skautų Šefė -- Lady Baden-Powell.

Ši proga rajono vado s. J. Alkdo, vadovės s. G. Zinkienės ir vietininko ps. J. Maslauskos buvo sumaniai panaudota Lietuvos ir lietuvių skautų-čių vardui išgarsinti ir priminti Pasaulio Skautų Šefei jos viešnagė Lietuvoje 1933 metais bei dabartinę Lietuvos padėtį.

Konferencijos metu Lady Baden - Powell buvo įteiktas albumas su Sąjungos, Seserijos ir Brolijos skautiškais ženklais ir skautiškais leidiniais. Pagal tradiciją, sau nepasilaikydama šios dovanos, Lady B.P. pareiškė, kad šį albumą ji perduosianti Pasaulio Skautų namams, kur jį galės matyti visų tautų skautės.

Pasaulio skautišką vadė Lady B. P. mielai nusifotografavo su mūsų Seserijos ir Brolijos atstovais - vadais Anglijoje. Vėliau iš jos buvo gautas malonus laiškas, kuriame vėl prisiminė savo ir Lordo B.P. kelionę į Lietuvą ir nuosirdžiai padėkojo už dovaną.

LSB JŪRŲ SKAUTAI PAKĖLĖ BŪRES

Po žiemos Lietuvių Skautų Brolijos jūrų skautai pradėjo praktišką jūrinio skautavimo darbą Kennebunkporte, prie Šeštančio Atlanto; Toronte prie siūbuojančio Ontario; Chicagoje prie pasižiausio Michigano dar su žiema prasidėjo teoretinis pasiruošimas, burlaivių pirkimas, remonto darbai, uniformų tvarkymas. Su pavasariu prasidėjo žodžių davimas, pastatų leidimas į vandenį, išskylos į uostus ir burlaivio sezono atidarymas.

Pirmieji sujudo Kennebunkport P.L.K. Mindaugo dr-vės jūrų skautai, globojami jūrų v.s. Igno Petūno, kurie apžiūrėjo ne tik povandeninius laivus karo uoste, bet aplankė ir sunkiuosius bombonešius karo aerodrome. Nepasiduodamas Toronto "Rambyno" tunto jūrų skautų "Vikingų" laivas ir Herkaus Montės jūrų budžių įgula suruošė ekskursiją į karo laivyno uostą, o įsigytus naujus burlaivius ir irklines valtis liepos mėn. pradžioje nuleido į "Romuvos" stovyklavietės ežerą.

Burlaivio sezoną šiais metais pirmieji pradėjo Chicago "Li-

tuanicos" tunto Prezidento Smetonos jūrų budžių įgulos nariai. Ant naujai atremontuoto "Lightning" klasės burlaivio buvo pirmą kartą pakeltos burės birželio 19 d. Sekantį savaitgalį jau buvo atlikta ilgesnė bandomoji ke. Lionė Michigan ežere, įgyta gera praktika, paruoštas burlaivio kapitonas "Lituanicos" tunto vasaros stovyklos burlaivimui, Chicago Kng. Algimanto laivo jūrų skautai VI.27 turėjo labai naudingą išskylą į Michigan City uostą.

Chicago jūrų skautams ir jūrų budžiams didelė šventė įvyko "Lituanicos" tunto stovykloje Rako stovyklavietėje Custer, Mich. Čia liepos 11 d. Algimanto laivo jaunųjų "Pingvinų" valtis išlaikė egzaminus ir davė įžodį. Prezidento Smetonos jūrų budžiams buvo didelis įvykis jų burlaivio pakrikštijimas "Vėtros" vardu. Kūmai -- seni jūrų skautų-čių vadovai ps. dr. St. Budrys ir v.s. F. Kurgonienė, burlaivio ragą sudužo šampano bonka. Pakilo vimpilai ir burės. "Vėtros" įgula, vadovaujama j.s. Br. Juodelio, kūmai ir vainikas žuvusiems išplaukė į kelonę, krante dalyvaujant visiems trims stovyklaujantiems turtams ir daugybei svečių. Su skautišku salutu pamažinūrėsi didelis ažuolo lapų vainikas į ežero bangas.

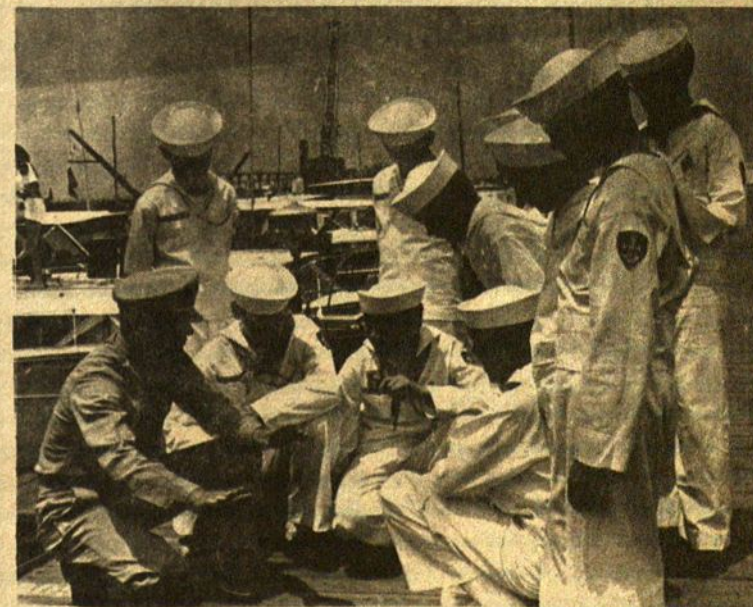
Per dvi stovyklos savaites, vadovaujant val. R. Kunstmanui, "Vėtra" raižė ežero bangas netik su viennolika stovyklavusių Kng. Algimanto laivo narių įgula, bet buvo pavėžinti ir visi kiti skautai bei sesės skautės.

PAGAMINTI JŪRŲ JAUNIŲ ŽENKLAI

Lietuvių Skautų Brolijos Tiedimo Skyrius jau pagamino naujus jaunesniųjų jūrų skautų ženklus, kurie šį pavasarį buvo LSB Vadijos priimti ir LSS Tarybos Pirmios patvirtinti. Ženklaai yra dviejų rūšių, pagal duodamus žodžius. Bebrams, duodantiems jau nesnio skauto įžodį, ženklas yra balta virvele apvėžiotas tamslai mėlynas rombas su sidabrinu inkaru ir LSB raidėmis. Jūrų jauniams (nuo 11 iki 14 metų), duodantiems skauto įžodį, ženklas yra balta virvele apvėžiotas tamslai mėlynas rombas su sidabrinu jūrų skauto ženkliu ir LSB raidėmis.

LSB Informacija

DIRVOJE GALIMA ĮSIGYTI NAUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ

Chicago "Lituanicos" tunto jūrų skautų Kn. Algimanto laivo vadas v.v. J. Šalčiūnas aiškina skautams apie uosto paskirtį Michigan City uosto laivų prieplaukoje.

Naturally
SUPERIOR SAVINGS
SINCE 1909
13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.
HOME and REMODELING LOANS
INSURED SAVINGS

JAKUBS & SON
FUNERAL HOMES
Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue EN 1 - 1763
936 East 185th St. KE 1 - 7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Mielasis Viltininke,

Neseniai esi gavęs Vilties Draugijos ir ALT S-gos Vyr. Valdybos laiską, raginantį įsijungti į paskelbtą vajų naujiems Vilties Draugijos nariams verbuoti ar turimiems įnašams pakelti. Jeigu ligi šiolei neprisiruošei to laiško atsakyti, būk malonus jį atsakyti šiandien.

• Prof. dr. Bronius Nemickas yra pakviestas į Dallas miestą, Texas, su-ruoštas diskusijas, kuriose dalyvauja rinktiniai JAV politinių mokslų profesoriai. Paskaitos ir diskusijos, apie kurias plačiau rašo Dallas Morning News dienraštis, tęsis iki rugpjūčio 7 d. Southern Methodist University.

Paskaitų ir diskusijų ciklą remia National Science Foundation.

Paskaitose analizuojama modernios technikos (computers) ir matematikos įtaka politiniams reiškiniams tirti ir nustatyti.

Vieni susirinkusių moks-

lininkų (jų tarpe ir prof. Br. Nemickas) yra skeptiški dėl matematikos ir statistinės technikos pritaikymo, kiti ne. Vieni tai vadina žaidimu skaičiais, kiti įžiūri daugiau galimybių, galvojant, kad, jei tai ir yra žaidimas, reikia surasti geresnius būdus tam žaidimui pravesti.

Šiaip ar taip, Br. Nemickas galvoja, kad tai daugiau temos, liečiančios psichologus, bet ne politinių mokslų profesorius. Atrodo, kai kuriais paskaitininkais jis yra smarkokai nusivylęs.

• Lietuvos Nepriklausomybės Fondui gauta iš Los

Angeles per LNF Atstovbės pirm. dr. P. Pamataitį 50 dol. Aukojo: V. Kondratavičius 25 dol., A. Kaminskas 10 dol., dr. P. Pamataitis, B. Raila ir A. Valavičius po 5 dol. A. Koncė iš New Yorko 5 dol.

• Dr. V. Paprockas liepos 15 d., iš New Yorko, išvyko atostogų į New Harbor, Maine valstiją, kur jis žada praleisti apie tris savaites. Trumpesnį laiką ten pat atostogaus V. Abraitis ir P. Paprockas.

• Lietuvos Atsiminimų Radijo, vadovaujama Jokūbo Stuko, tradicija virtusios gegužinės šią vasarą įvyks rugpjūčio 1 dieną lenkų parke 108-11 Sutphin Blvd., Jamaica, N. Y. ir New Jersey lietuviams rugsėjo 12 d., Royal Gardens parke, 990 E. Hazelwood Ave., Rahway, N. J.

• Ponia Skučienė ir V. Jurkuvienė, iš New Yorko, su ponia Rėklaitiene, chigietė, dalyvavo pulk. P. Saladžiaus laidotuvėse Rochester, N. Y. Ponia Skučienė, generolo Skučo, vieno iš pirmųjų bolševikų aukos žmona, lankėsi ir Clevelande pas senus bičiulius ir pažįstamus.

• Paskirtos jaunimo literatūros premijos — Jaunimo literatūros premijai atrinkti komisija — Ben. Babrauskas — pirmininkas, Jūrātė Juozevičiūtė — sekretorė ir Kazys Bradūnas, Česlovas Grincevičius, Juozas Plačas — nariai, š. m. liepos mėn. 15 d. posėdyje iš 25 prisiųstų veikalų atrinko ir paskyrė šiems autoriams už prisiųstus rankraščius premijas: Gintarei Banaitytei-Ivaškienei \$200 už rankraštį "Baltasis Stumbras", Juozui Švaistui \$150 už rankraštį "Šaunus penketukas" ir Andriui Norimui. Mironui \$150 už rankraštį "Be namų". Premijų mecenatas — Lietuvos Fondas.

* ALFONSO DARGIO tapybos ir grafikos kūrinių paroda šią savaitę atidaryta didžiausioje Rochesterio krautuvėje Mc Curd'is.

• Pasaulio lietuvių gydytojų suvažiavimas įvyks 1966 m. rugsėjo 4-5 d.d. Detroito. Iškilminga akademija — rugsėjo 5 d., sekma dieni, popiet Northland Inn. viešbučio salėje (Southfield — 8 mylia, Greenfield). Pagrindinė paskaitą skaitys dr. Vyt. Vardys.

Rugsėjo 5 d., 7 val. vakare koncertas-balius armėnų salėje Southfield-Northwestern Hgw.

Koncertą išpildys solistė Dana Stankaitytė.

Smulkesnė suvažiavimo ir koncerto programa bus paskelbta vėliau.

Iš anksto rezervuojant vietas skambinti Vandai Vaitienei tel. LO 5-8385 (Detroito).

* J. KAUPO RAŠTAMS LEISTI Detroito skyrius pasiuntė trečią \$175,00 auką komiteto centrui. Aukotojų pavardės buvo skelbtos spaudoje, išskyrus Dr. Alekso Zotovo, kuris \$25,00 įmokėjo paskutiniu laiku.

Per tris kartus pasiūsta \$705,00 centrui iš Detroito skyriaus. Atrodo, pinigų rinkimo darbas eina prie galo.

Aukoje po \$5,00 gaus veltui pirmą raštų tomą, aukoje \$10,00 gaus abu tomu veltui.

A. L. TAUTINĖS SAJUNGOS CHICAGOS SKYRIUS
Š. M. LIEPOS 31 D. (ŠEŠTADIENI) RUOŠIA

VASAROS BALIŲ

TAUTINĖS S-GOS CENTRO IR VILTIES D-JOS VALDYBŲ PRIĖMIMA, kuris įvyks Chesterton, Ind., Michigano paežerio naujausioje ir moderniausioje p.p. Jonynų vasarvietėje (sodyboje).

Programa: 6-8 val. koktailis. 8-10 val. vakarienė ir meninė dalis. 10 val. — šokiai Terasoje, grojant NEO-LITHUANŲ ORKESTRU. Esant blogesniai orui, šokiai vyks erdvioje vėsinaamoje salėje.

Visi svečiai kviečiami atvykti visai dienai pasinaudoti puikių maudymosi baseinu bei gražia ir jaukia sodybos aplinka.

Vietų skaičius ribotas. Dėl rezervacijų skambinti p. Šiaučiuiniui telef. HE 4-1979.

Chicagoje kvietimus galima įsigyti: 69 Meno Galerijoje, 2612 W. 69 St., tel. 778-0505 ir Ciceroje p. V. Račkausko prekyboje, 5113 Cermak Rd., tel. TO 3-5864.

A. L. Tautinės S-gos Chicago Skyriaus Valdyba

Vasario 16 Gimnazijos evangelikų jaunimo ratelis suruošė ekskursiją į Juoduosius Miškus, Bretene aplankė prof. Viliaus Gaigalaičio kapą. Mokiniai buvo sužavėti šia kelione autobusu, nes turėjo progos pamatyti daug gražių vietų. Ekskursijai vadovavo mokytojas Fr. Skėrys.

LOS ANGELES

PIRMOS MIŠIOS LIETUVIŠKAI

Liepos 11 dieną pradėtos laikyti mišios lietuviškai. Labai graži pažanga lietuviškumui ugdyti.

Pirmąsias tokias mišias išklausius, norisi su skaitytojais pasidalinti turėtais išpuošiais. Žmonės domėjosi, Na, pažint-rėsime, kokios bus tos mišios? — ne vienas tarė ir skubėjo į bažnyčią. Ankstyvesniuose pamoksluose publika jau tam buvo ruošiamą, sakoma, kad reiks įprasti, nors pradžioje ir keistai atrodytų. Kaikas tikrai keistai atrodė.

Prieš pat mišias prel. J. Kučingis pranešė, kad jis laikysias mišias lietuviškai, kad lietuviškas tekstas tuojau bus padalintas, kad tekste jau nurodyta vietos stojimui ir klauptimui, bet kol jūs, sako, įprasite savystoviai tai daryti, reikia sekti ir daryti taip, kaip vienuolės seselės ir keli apmokytieji asmenys darys. Mišioms prasidėjus, pirmą eilę žmonės dairėsi, kur tos seselės ir tie kiti asmenys, pagal kuriuos reikia stoti, klaupti.

Balsiai visiems tekstą skaitant, reiškęsi nepakenčiamas kirčiavimas, stačiai erzino. Su sėdimu nebuvo vieningumo. Darė kaip kam atrodė geriau, ar derinosi prie anksčiau turėto sėdėjimui laiko.

Išklausius tokias mišias, daug kas jautėsi pavargęs, laukė pabaigos. Baigiant mišias, vieton lotyniškų "Ite, missa est" ir "Deo gratias", klebonas sakė -- Eikite, mišios pasibaigė -- publika atsakė -- dėkui Dievui! -- Tą sakinį "dėkui Dievui" kaikas atsidusęs pasakė, tartum reiškę

pasitenkinimą, kad mišios pasibaigė.

Paskutinis sakinytis atitinka liturginiam -- Deo gratias --, Tačiau gal galima būtų kiek kitaip suformuluoti, kad neatrodytų pasitenkinimu mišių užsibaigimu.

Skr. Jurandė

• Liet. Enciklopedijos leidėjas Juozas Kapočius, per katalikų-teologijos skyriaus redaktorį Tėvą Juozą Vaisnorą, MIC. enciklopediją

siunčia Vatikanui. Enciklopedija buvo pradėta siųsti prie popiežiaus Pijaus XII, vėliau popiežiui Jonui XXIII, o dabar popiežiui Pauliui VI.

Per kardinolą Cicognai yra gautas laiškas, kuriuo ne tik dėkojama už atsiųstą enciklopediją, bet kartu suteikiamas popiežiaus palaiminimas leidėjui, redaktoriams, ir bendradarbiams.

Virgilija MATEKONAITĖ ir inž. Evaldas REMEZA po sutuoktinių, kurios įvyko Apreiškimo parapijos bažnyčioje, New Yorke, Abu jaunavedžiai apsigyveno Orleano mieste, Prancūzijoje.

ADOLFUI KRIAUCELIŲNUI

mirus, Vilties Draugijos narį ir rėmė-

ją dr. Leoną Kriaučeliūną,

šeimą ir artimuosius giliai užjaučia

Vilties Draugijos Valdyba
ir
Dirvos Redakcija

LTA Sambūrio narį dr. LEONĄ KRIAUCĖ-

LIŲNĄ, jo šeimą ir artimuosius, tėvui

ADOLFUI KRIAUCELIŲNUI

tragiškai mirus, nuoširdžiai užjaučia

LTA Sambūrio Valdyba

A + A

ADOLFUI KRAUCĖLIŲNUI

mirus, liūdesio valandoje giliai užjaučiame jo žmoną ANATANINĄ KRIAUCĖLIŲNIENĘ, dr. L. KRIAUCĖLIŲNĄ ir jo šeimą bei dr. NINĄ KRIAUCĖLIŲNAITĘ

Vladas ir Lili Bložė

A + A

Pulk. PRANUI SALADŽIUI

mirus, mielą Ponią BRONĘ SALADŽIUVIENĘ, dukterį dr. DANUTĘ KASAITIENĘ, sūnus VY-TAUTĄ, JUOŽĄ ir jų šeimas nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

Alfonsas ir Luise Dargiai

A + A

ONAI DAUNORIENEI

mirus Lietuvoje, JUOZUI ir JANEI DAUNO-RAMS nuoširdžią užuojautą reiškia ir drauge liūdi

K. ir A. Martus ir šeima

A + A

ADOLFUI KRAUCĖLIŲNUI

mirus, jo sūnui Dr. Leonui Kriaučeliūnui, L.S.T. Korp! Neo-Lithuania Filisteriui, nuoširdžią užuojautą reiškia

Korp! Neo-Lithuania Chicagoje